forfatteren

DANSK FORFATTERFORENING NO. 01 2023

Kønsballade
– om repræsentation i litteraturen

※ Den sanselige melankoliker ※ Generalforsamling 2023 ※

Kunstig intelligens

※

AF MORTEN VISBY, FORMAND FOR DANSK FORFATTERFORENING

Der er ikke noget nyt i fænomenet kunstig intelligens og dets potentielt gennemgribende konsekvenser for litteraturen. Men med tjenester som ChatGPT, der hurtigt kan producere relativt velfungerende tekster til alskens formål, er emnet blevet mere akut. Det mærker vi i foreningen i denne tid, og det gælder såvel forfattere som illustratorer og oversættere. Illustratorerne er aktivt opmærksomme på både muligheder og farer i billedskabende kunstig intelligens, og oversætterne har længe interesseret sig for udviklingen inden for maskinoversættelse. De nye tjenester kan bruges til at lege med nye arbejdsformer og eksperimentere med universer og genrer. Så lad os ikke møde fænomenet med hverken fnysende foragt eller afgrundsdyb fortvivlelse. Det ville være dumt. Næsten lige så dumt som det modsatte: at klappe i hænderne ad en "genial" teknologi, der egentlig blot er hurtig til at selektere, hvilken formulering man statistisk ville forvente i en typisk kontekst – ud fra et enormt korpus af eksisterende tekster og billeder skabt af mennesker, af os. Teknologien kan skabe brugbare tekster af forskellig art, og det kan være både godt og skidt. I sidste instans handler det om, hvordan den kunstige intelligens bliver anvendt, og måske også hvor godt den resulterende litteratur bliver deklareret. Det ved vi ikke endnu. Men teknologien giver bestemt anledning til problemer. Selv er jeg bekymret over elementet af reproduktion, altså hvorvidt dele af litteraturen bliver mere ferske og forudsigelige, hvis de automatisk modelleres efter bestemte forventningsrammer. Litteraturen er ikke altid et svar på det, de fleste gerne vil vide. Vi kommer heller ikke uden om rettighederne til de tekster og tegninger, der ligger til grund for tjenester som ChatGPT. Hvordan kan vi sikre, at vi bevarer retten til vederlag for brugen af vores værker i denne sammenhæng? På det punkt har Forfatterforeningen indledt samarbejde med flere samarbejdspartnere for at få indflydelse på lovgivningen om den såkaldte *text and data mining*. Én ting er sikker: Vi er nødt til at vide mere om kunstig intelligens i litteraturen. Og fordi fænomenet endnu er så sammensat og uafklaret, må vi søge det øgede indblik med mere end ét udgangspunkt. Derfor er det virkelig godt, at flere af vores faggrupper hver især er i gang med vidensdeling og arrangementer omkring dette tema. Vi er i øvrigt også så heldige at have et stærkt internationalt samarbejde, og når vi fra bestyrelsen tager til Finland senere dette forår for at mødes med vores nordiske kolleger, vil kunstig intelligens bestemt være på dagsordenen. ※

Forfatteren
ISSN 0105-0753
Nr. 01-2023, 82. årgang
Udgives af
Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende:
Morten Visby

Redaktør:
Lene Møller Jørgensen
redaktor@danskforfatterforening.dk

Bladudvalg:
Lene Møller Jørgensen,
Birte Kont (S),
Anne Zenon (S-suppl.),
François-Eric Grodin (DOF),
Jette Rydahl (BU),
Sally Altschuler (BU),
Cindy Lynn Brown (L),
Line Malling Schmidt (Ill.),
Thomas Dickson (F).

Grafisk design:
salomet grafik/Mette Salomonsen

Forsideillustration:
Katrine Marie Nielsen

Tryk:
Plum Tree Press

Indsendte bidrag dækker ikke nødvendigvis redaktionens holdninger.
Eftertryk af artikler er tilladt med kildeangivelse.
Eftertryk af illustrationer er ikke tilladt.

Forfatteren udkommer fire gange årligt. Abonnement tegnes gennem Dansk Forfatterforening, pris: kr. 525.

Deadline til dette nummer
var 8. februar
Udgivelse 9. marts

02-23	Deadline: 25. april Udgivelse: 30. maj
03-22	Deadline: 22. august Udgivelse: 20. september
04-23	Deadline: 13. november Udgivelse 12. december

Småt & godt
4-5

TEMA
Kønsballade
– om repræsentation i litteraturen
6-15

Føljeton:
Den sanselige melankoliker
Rosenøre
16-19

Man får sjældent ondt i maven
af faglitteratur
20-23

Flere og flere kvinder får hæderslegater
24-25

Hun tog sagen i egen hånd
26-27

Frit Rum
28-29

Generalforsamling 2023
30-37

Kalender & noter
38

Portfolio
August Holst Thomsen
Bagsiden

KATRINE MARIE NIELSEN har tegnet forsiden. Hun har studeret på Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg og har en master i Visuel Kommunikation fra Danmarks Designskole, 2013. Katrine Marie Nielsen debuterede som billedbogsillustrator med *Lagkageulykken*, har tegnet til aviser og været repræsenteret på en lang række udstillinger.

SUCCES

Dansk Forfatterforening lejer også en stand på Bogforum i år

Standen på Bogforum var en stor succes sidste år med mange gode og velbesøgte arrangementer, og derfor afsætter Forfatterforeningen igen penge til formålet. Det betyder aflysning af den traditionelle Bogforummiddag i foreningens lokaler i Strandgade i København. Aflysningen er et forsøg, som skal evalueres efterfølgende. Middagen kom til, da foreningen på et tidspunkt valgte ikke at deltage på Bogforum. ※

TAB

Flere forlag aflægger årsregnskaber med røde tal i år

Politikens Forlag har sagt farvel til tre ansatte og går fra 30 årlige oversættelser ned på 15-20.
Også Gutkind og Gyldendal har underskud – Gyldendal har minus 51 millioner kroner på sidste års regnskab. Forlagets bestyrelsesformand gennem 12 år, Poul Erik Tøjner, træder tilbage, og posten overtages formentlig af Gregers Wedell-Wedellsborg, som er topchef i Matas.
Hos Lindhardt og Ringhof ser situationen bedre ud – det store forlag omsatte for 523 millioner kroner, og resultatet før skat er på 14 millioner. Problemet for mange forlag er, at selvom der overordnet bliver streamet og købt digitale bøger, så opvejer det ikke et dalende salg af fysiske bøger. ※

MIDLER

Yes, det er ganske vist – biblioteksafgiften bliver udbetalt d. 13. april

Sidste år trak det ud og ud, og pengene var ventet med længsel, inden de endelig løb ind i midten af maj. Biblioteksmidlerne er et nødvendigt økonomisk bidrag i mange forfatter-, illustrator- og oversætterhjem. Afgiften er en kulturstøtteordning, og man får biblioteksspenge for bøger, e-bøger, musik, lyd og billedkunst.
Ifølge Slots- og Kulturstyrelsen vil udbetalingen af biblioteksspengene i år finde sted torsdag d. 13. april. ※

VINDER

Oversætter August Holst Thomsen vandt Forfatterens julekonkurrence

Præmien er en bog efter eget ønske. Han valgte *Fuji* af den japanske forfatter Taijun Takeda og oversat til dansk af Mads Østergård Johansen. Forlaget Silkefyret har udgivet romanen, der udkom i 1973 og foregår på et sindssygehospital i Japan under Anden Verdenskrig.
"Under en af coronanedlukningerne deltog jeg i et af Silkefyrets onlinearrangementer, hvor oversætteren fortalte om sit arbejde, og jeg blev dybt fascineret af både historien og fortællingen om at oversætte værket," fortæller August Holst Thomsen. Mød ham under Portfolio på bagsiden. ※

CENSUR

I foråret åbner Malmö Stadsbibliotek en samling af forbudt iransk litteratur

Ifølge Sveriges Radio har biblioteket foreløbig samlet 600 iranske titler, som indeholder forskellige former for regimekritik med tekster, der typisk tager udgangspunkt i seksualitet, kvindeliv og rettigheder, tortur og fængselsophold. Bøgerne kommer til at indgå i Malmö Stadsbiblioteks Dawit Isaak-samling, og hver bog vil indeholde en note om, hvorfor bogen er forbudt. Dawit Isaak-biblioteket er opkaldt efter en svensk-eritreisk journalist og forfatter, som har siddet i fængsel i Eritrea siden 2001. Forfatteren #2 2021 bragte en artikel om biblioteket med de forbudte bøger i Malmö. ※

PRIS

Til fest med Blixen i juni

Blixenprisen – en hyldest til litteraturen bliver holdt i Pressen i Politikens Hus. Det vides endnu ikke, hvilket koncept der vælges i år. Sidste år holdt de nominerede forfattere oplæg om eftermiddagen inden prisuddelingen om aftenen.
Festen afholdes tirsdag d. 20. juni. ※

NAVNE

Aarhusgruppen i Dansk Forfatterforening har fået ny styregruppe

Dorthe Klyvø blev som ventet valgt til formand og har dermed afløst Gunvor Ganer Krejberg. Jane Mondrup er regnskabsansvarlig, og derudover består den nye styregruppe af: Anya Winqvist, Christina Andersen Reyn, Annie Bahnson, Johs Thorst og Hans Tyrrestrup. ※

TILBAGE

Dansk Forfatterforening har meldt sig ind i Dansk Kunstnerråd igen

Forfatterforeningen har ikke været med i nogle år, men er blevet ved med at mødes og forhandle med Kunstnerrådet. Det er lykkedes at opnå en bedre og mere fleksibel økonomi for medlemskabet, og derudover tager Kunstnerrådet samtidig hul på en periode med et højt aktivitetsniveau. Læs Morten Visbys formandsberetning på side 31. ※

STIL OP!
Få indflydelse på Dansk Forfatterforenings strategi

Vil du være med til at lægge linjen for foreningens arbejde i bestyrelsen?

Eller ønsker du at stille op til formandsposten?

Så er det nu, du skal sende en mail til sekretariatschef Sara Strand på ss@danskforfatterforening.dk.

Det er muligt at stille op på selve generalforsamlingen lørdag d. 29. april 2023. Men hvis du melder dig allerede nu, har du mulighed for at præsentere dig selv, dine ideer og visioner på foreningens hjemmeside.

Læs mere på: www.danskforfatterforening.dk = › Om => Vores Struktur = › Generalforsamling 2023

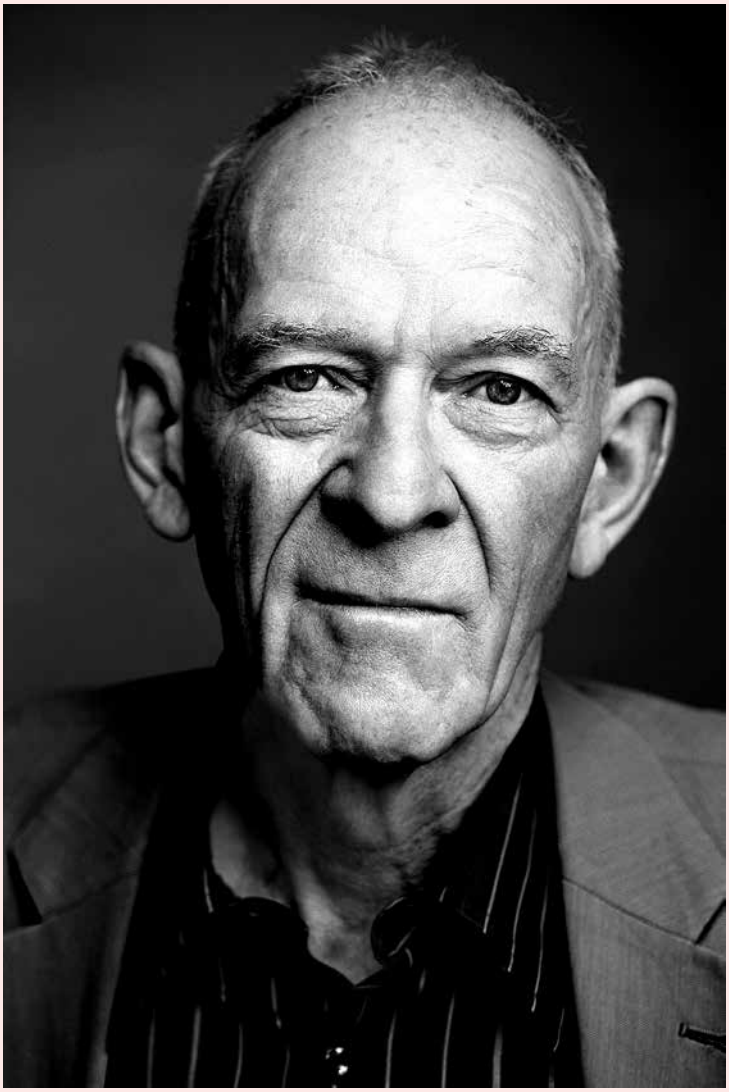

Foto: Robin Skjoldborg

Den store danske digter Henrik Nordbrandt døde på den sidste dag i januar 2023, 77 år gammel. Han blev især folkeeje gennem sit november digt.

> "Året har 16 måneder: November
> december, januar, februar, marts, april
> maj, juni, juli, august, september
> oktober, november, november, november, november."

Henrik Nordbrandt fra digtsamlingen
Håndens skælven i november, 1986

Kønsballade
– om repræsentation i litteraturen

Der er kommet en mangfoldighed af stemmer ind i litteraturen de senere år. Tiden kalder på repræsentation, på, at alle skal have en chance for at kunne spejle sig i medier, musik, kunst og naturligvis også i litteraturen uanset hudfarve, socialklasse, køn, seksualitet – ja, en chance for at se, at verden er andet og mere end hvid og heteroseksuel. I dette tema undersøger vi kønsidentitet og seksuelle minoriteters repræsentation i litteraturen.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN
ILLUSTRATION: KATRINE MARIE NIELSEN

Danmark var først til at sætte homoseksualitet på den litterære dagsorden

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Vi begynder med at se tilbage – Dag Heede, lektor emeritus og ph.d. i litteraturvidenskab, forsker i de ældste danske tekster med homoseksuelle hovedpersoner tilbage fra 1800-tallet. Danmark har, siger han, pionerstatus, når det handler om realistiske romaner med homoseksuelle hovedpersoner.

I de seneste år er der udkommet en del litteratur, hvor hovedpersonen, eller en af dem, er homoseksuel, biseksuel, transperson eller på anden måde ikke del af den heteronormative verden. Ikke nødvendigvis fortællinger, hvor seksualitet og kønsidentitet er det centrale tema, ofte er det blot en del af personen, beskrivelsen og historien. Det gælder i skønlitteraturen generelt og i billed-, børne- og ungdomsbøger, som f.eks. i billedbøgerne *Mormor og mormor* af Rebecca Bach-Lauritsen & Charlotte Pardi, *En fin sten* af Anne Sofie Allermann & Anna Margrethe Kjærgaard. Line Lybecker har skrevet en YA-trilogi om køn og seksualitet, *Mere end veninder*, *Historien om en dreng* og *På vej mod Sophie*, ligesom Sarah Engell har skrevet ungdomsromaner om at finde sig selv og sin seksualitet, bl.a. *Hjertet er 1 organ*. Tomas Lagermand Lundme har skrevet en lang række romaner for børn og unge og også for voksne, i sidstnævnte genre *En rigtig kærlighed*. For at nævne nogle få.

Men en spritny tendens i dansk litteratur er det ikke – faktisk slet ikke, fortæller lektor emeritus og ph.d. i litteraturvidenskab Dag Heede. Han arbejder i øjeblikket med et større forskningsprojekt, hvor han graver gamle, glemte tekster med homoseksuelle hovedpersoner og bipersoner frem og har medvirket til at få flere af dem genudgivet.

"Danmark var et af de allerførste lande til at sætte homoseksualitet på den litterære dagsorden," siger Dag Heede. "Jeg har læst tidlig homoseksuel litteratur fra forskellige lande, og det er helt klart, at vi har en særstatus og var meget, meget tidligere end noget andet land til at beskrive homoseksualitet. Allerede i 1883 udkom romanen *Nina* af Otto Martin Møller, den har en lesbisk hovedperson, og det er nok verdens tidligste skildring af en homoseksuel person. I en dansk kontekst var det ikke juridisk strafbart at skrive om kvinder – kvinder har aldrig været retsligt forfulgt for homoseksualitet, så det har været mindre farligt at skrive om."

Mod naturen

Sex mellem mænd, kaldet "omgængelse mod naturen", var derimod forbudt ifølge dansk straffelov. Forbuddet blev ophævet i 1933, men de

facto havde homoseksualitet mellem voksne, samtykkende mænd dog været afkriminaliseret siden begyndelsen af århundredet. I den engelsktalende verden var homoseksualitet mellem mænd forbudt frem til 1959 og derfor også farligere at beskrive i litteraturen. Juridisk et helt andet landskab, siger Dag Heede:

"Dér var eneste mulighed for at skildre homoseksuelt begær gennem den gotiske genre med vampyrer, monstre osv. Men realistiske beskrivelser af homoseksuelle karakterer – det har vi altså allerede i slutningen af 1800-tallet i Danmark. Og i det første årti, fra 1900 til 1910, udkommer – okay, det er nok at overdrive at sige en eksplosion, men en række realistiske repræsentationer af mandlige homoer."

Forbudt eller ej – i begyndelsen af 1900-tallet havde København en ret stor mandlig homoseksuel subkultur og også udbredt mandlig prostitution. Det førte til en retssag, Den store Sædelighedssag, som blev ivrigt fulgt og debatteret i offentligheden og i pressen.

"Det var et journalistisk og mediemæssigt gennembrud, men også et litterært gennembrud. Forfatter og journalist Christian Houmark skriver en roman i 1907, *Det syndens barn. En type*. Bøgerne har typisk de her underoverskrifter. Den fulde titel på Otto Martin Møllers bog er *Nina. En psykologisk skildring*, og med underoverskrifterne lægger forfatterne sig op ad en psykologisk, sociologisk, ja, måske lidt psykiatrisk videnskab."

For at lægge afstand til indholdet?

"Jeg tror, at de forsøger at indskrive deres bøger i et generelt oplysningsprojekt – a la 'det her er en tragisk mennesketype, som vi skal lære at have forståelse for – vi skal forske i dem, så der kommer færre af dem'. Det er nok grundtanken."

Var forfatterne til de tidlige romaner om homoseksualitet selv homoer?

"Ja og nej. Christian Houmark var – han var Herman Bangs sekretær, og da Bang drog i en slags seksuelt eksil i Berlin i 1907, overtog han på mange måder Bangs rolle som 'den store danske homoseksuelle'. Og ligesom med Bang var det en offentlig hemmelighed, som han ikke ville sige højt. Han skrev yderligere en homoseksuel roman, *For de andre*, og også to posthume memoirer, som var fyldt med forfærdeligt selvhad – de er meget svære at læse i dag. Otto Martin Møller var en heteroseksuel mand, og hvorfor han skrev om en homoseksuel kvinde, kan man kun gisne om. Han døde forholdsvis ung, så vi ved ikke så meget om ham. Men romanen handler om en forfatter, der lige er debuteret og også deler fornavn med forfatteren, Otto – man kan jo gisne om, at han har brændt sig på en kvinde. Romanen handler om en ung mand, der forlover sig med en gådefuld ung kvinde, og gåden er, at hun elsker kvinder. Forlovelsen ophæves, og hun hoster sig til døde. Det SKAL hun. På det her tidspunkt kan man ikke indføre en homoseksuel karakter i et litterært univers og så lukke universet på en ordentlig måde, uden at den homoseksuelle hovedperson dør."

Så stort set alle homoseksuelle hovedpersoner i litteraturen dør i den her periode?

"Ikke kun i den her periode. Det dækker det meste af det tyvende århundrede, at en god homoseksuel er en død homoseksuel. Og ikke kun i litteraturen, men generelt i populærkulturen har det været meget markant. Jeg har opfundet et begreb, som jeg kalder for 'heteronarrativitet', som er, at hvis der introduceres en homo-

seksuel karakter i et litterært univers, så skal det slutte med, at den homoseksuelle dør, for at harmonien bliver genoprettet. Så Nina skal dø. Den unge Otto giver hende et ultimatum: Han siger til hende, at hvis hun i et helt år kan lade være med at kysse kvinder, så kan de forsøge at blive gift. Men hun underskriver sin dødsdom ved at svare, at det kan hun ikke. Hun kan ikke leve uden at kysse kvinder. Og hun befæster dødsdommen yderligere ved at tilføje, at der er mange unge kvinder, der lider og græder, fordi hun har kysset dem og glemt dem. Hun har vist dem glæder, de ikke har kendt før. Det er klart, at sådan en person ikke kan overleve. Hun har altså missioneret, hun har besmittet, så hun skal af vejen. Der findes ganske få eksempler på, at homoseksuelle personer overlever, men det kræver, at de afsværger sig deres seksualitet. De skal holde sig til deres egen art og til én person, det antimissionerende er helt afgørende for deres overlevelse. Men de fleste af dem dør; det er godt for dem, det er godt for samfundet, og det er godt for teksten."

Dag Heede har ikke alene fundet de glemte tekster frem, men også fået flere af dem genudgivet. Bl.a. er Otto Martin Møllers *Nina* udkommet på mikroforlaget Ti Vilde Heste, og *Kan Mænd undværes?* af Emmy Carell på forlaget Escho.

***

Realistiske beskrivelser af homoseksuelle karakterer – det har vi altså allerede i slutningen af 1800-tallet i Danmark.

Dag Heede, lektor emeritus og ph.d. i litteraturvidenskab

"Det har været sjovt at grave disse tidlige romaner frem og sjovt at se en yngre forlæggergeneration have interesse for dem. Mange mikroforlag er nysgerrige på dem, der er en sult efter de tidlige homoseksuelle historier, og jeg hjælper dem lidt på vej ved at skrive forord. Et af de næste trin i mit projekt er at få de her tekster skrevet ind i den internationale litteratur- og seksualitetsforskning, hvor man ikke har været opmærksom på dem. På sigt håber jeg at få nogle af romanerne udgivet på engelsk og evt. også på tysk."

Queerteori

Dag Heede var en af de absolut første litterater i Danmark, der brugte queerteori som et værktøj til at lave analyser af tekster, da teorien kom hertil fra USA i begyndelsen af 1990'erne. Amerikanske Judith Butlers bog *Kønsballade* (orig. titel: *Gender Trouble* oversat af T. Houborg) fra 1990 har i høj grad sat rammerne for queerteori. Den undersøger, hvordan køn og seksualitet bliver fremstillet og defineret gennem sproget, litteraturen og kulturen, og dermed hvordan de kønnede og seksuelle kategorier, vi kender i dag, er blevet udformet. Teorien kaster et kritisk blik på seksualitet og det, samfundet opfatter som "normalt".

"Med queerteori, eller skal jeg kalde det perversteori, fik vi en helt ny værktøjskasse. Vi fik et sprog og en terminologi, nogle redskaber til at

fremlæse ting, der hele tiden har været i dele af litteraturen, men som de eksisterende litterære metoder ikke havde blik for og i mange tilfælde lukkede ned for. Det er jo ikke sådan, at litterære metoder kun åbner tekster, det er også måde at disciplinere og lukke ned for teksten på. Enhver metode viser jo ikke kun, hvad der er vigtigt, men også hvad der IKKE er vigtigt.

Man kan sige, at litteraturvidenskaben er en disciplin i alle ordets betydninger – altså dels en akademisk disciplin, men også noget, der disciplinerer teksten, det er en måde at fortælle læsere, hvornår de skal åbne øjnene, og hvornår de skal lukke øjnene. Det spændende med den nye teori var også, at vi kunne tage ekstremt analyserede forfatterskaber – som f.eks. Herman Bang, Karen Blixen og H.C. Andersen – og læse dem på nye måder og finde betydninger, som hidtil havde været utilladelige."

Utilladelige? Som i, at det kan man ikke være bekendt?

"Til dels, men jeg synes nok, at der er mere modstand mod at læse H.C. Andersen på den måde end f.eks. Herman Bang og også Karen Blixen. H.C. Andersen er et nationalt ikon, som man ikke må røre ved. Og mange tænker sikkert også med bekymring på, om kineserne så stadigvæk vil elske ham, og om han så stadig kan være på vores kanon."

Er det nødvendigt at kikke på hans private person, at forbinde forfatter og værk så nøje?

"Jeg har gjort begge dele. For der er en forbindelse; det er ikke uden betydning, at den lille havfrue har en fiskehale og ingen ben eller underkrop. Men selvfølgelig er et forfatterskab ikke det samme som en biografi. Det er ikke så truende at lave en queer-læsning af Herman Bang, for hans seksualitet har gennemsyret hans persona – også i hans samtid, selvom det aldrig måtte nævnes. H.C. Andersen er en meget mere tvetydig figur, og han har også en helt anden status, så der er meget mere på spil. Altså den lille havfrue, der troner på Langelinie – hvis vi kalder den en præopereret transkvinde (pre-op er en betegnelse for transkønnede, nonbinære, kønsdiverse og andre inden et eventuelt ønsket kønsbekræftende kirurgisk indgreb), så gør det et eller andet. Det ville virke skræmmende og også provokerende."

Men du mener, at det er mere acceptabelt for os at lægge en queer-læsning ind over Karen Blixen?

"Ja, i dag. Men ikke i 1990'erne, da jeg skrev min ph.d. om Blixen – dengang skabte det en skandale. Nu har jeg efterhånden et godt samarbejde med Karen Blixen-museet, men så vidt jeg ved, har de ikke min bog stående, mens der er rigtig mange bøger om husholdersker, fugle og blomster. Men der er en anden åbenhed i dag. Da Blixen genskrev *Syv fantastiske Fortællinger* i 1935 på dansk, halvandet år efter at hun havde udgivet dem på engelsk, skete der det lidt besynderlige, at en enkelt anmelder, Frederik Schyberg, med det samme havde blik for, at værket er gennemført perverst. Han var sandsynligvis skabsbiseksuel – it takes one to know one – han havde blik for, at der var kønsballade i hele universet. Ikke bare hos en enkelt, men hos alle personer – vi aner simpelthen ikke, hvilket køn personerne har, eller hvilket køn de tror, at de er eller har. Vi ved ikke, hvad der er bag parykken, der falder af. Han var vildt forarget og kunne ikke have det – men de øvrige anmeldere så det slet ikke. Karen Blixen blev rasende over hans anmeldelse."

Hun skabte de her personer, men bliver vred over, at Frederik Schyberg ser dem?

*
**

... hvis du spørger mig,
så er min holdning,
at alle må skrive om alt.
Det er udgangspunktet.

Dag Heede, lektor emeritus og ph.d. i litteraturvidenskab

”Hun var meget ambivalent i forhold til det. Jeg tror ikke, hun havde forestillet sig, at hun kunne blive en dansk forfatter, og den er heller ikke skrevet til et dansk publikum. Hun skrev sig heller ikke ind i et tomrum, men netop ind i en anerkendt, udbredt engelsk tradition, the gothic, det kommer frem allerede i titlen, *Seven Gothic Tales*, og den gotiske tradition kan vi oversætte med skrækromantik. En af dens hovedtræk er præcis, at pervers seksualitet er normen i det gotiske univers. Det ligger i hendes genrevalg, at der er kønsballade, og der er perversionskarakterer. Hun skifter da også genre efter *Syv fantastiske Fortællinger*, hun har et par andre gothic tales i de sidste fortællinger, men *Vintereventyr* og de andre fortællinger er en helt anden genre.”

Må en ciskvinde skrive om en bøsse, der springer ud? Må en bøsse skrive om lesbisk kærlighed og sex?

”Altså, hvis du spørger mig, så er min holdning, at alle må skrive om alt. Det er udgangspunktet. I min egen akademiske verden inden for transteorien er der vedtaget nogle grundlæggende regler a la de ti bud, som angiver rammerne for kommende transforskning. Og det har jeg det blandet med, jeg forstår godt argumentet med, at det er cismænd, læger, videnskabsfolk osv., der har beskrevet transpersoner, men jeg vil insistere på, at forskningen, og det gælder også litteraturen, SKAL turde og kunne stille de ubehagelige spørgsmål og de vanskelige spørgsmål. Jeg tror ikke, at man på forhånd kan begrænse og lægge retningslinjer for humanistisk forskning. Det gælder for litteraturens verden og for forskningens verden. Jeg er ikke for regler på det område, men selvfølgelig skal der være debat og kritik, og det er relevant at stille spørgsmål til repræsentation i litteraturen. Og så kommer det vel an på produktet – homoseksuelle forfattere skriver gode kærlighedshistorier om heteroseksuel kærlighed. Og omvendt. Men jeg har forståelse for, at f.eks. en cismand i dag har overvejelser om, hvad han kan skrive, ligesom transrepræsentation skal laves af transkunstnere.”

Dag Heede var konsulent på filmen *Den danske pige* fra 2015 om Einar Wegener, som får udført den første kønskorrigerende operation i verden og bliver til Lili Elbe. Lili Elbe bliver spillet af den heteroseksuelle skuespiller Eddie Redmayne. Han sagde for et par år siden, at han fortrød at have taget rollen, da den burde spilles af en transkvinde. En udtalelse, der ophidsede og forargede mange.

Hvad mener du om det?

”Hvis der kommer en genindspilning af *Den danske pige*, ville jeg forvente, at det bliver en transkvinde, der spiller rollen, også fordi der efterhånden findes en stor pulje af dygtige transkunstnere. Redmayne skal ikke angre, men jeg kan godt lide, at han har de der refleksioner i dag. Jeg var ikke vild med filmen, selvom jeg var konsulent på den, men den fortæller os, hvor utrolig stærkt tingene går. I 2015, for syv-otte år siden, var ting mulige, som måske er problematiske i dag, også når det handler om det sprog, der bruges. Man kan sige, at vokabulariet skifter meget hurtigt, og man skal sådan lidt hæsblæsende og med tungen ud af halsen løbe efter den allersidste terminologiudvikling. Der synes jeg, at tolerancen er stærkt begrænset, og tonen er nådesløs, hvis den ældre generation – som det typisk er – bruger et ord, som bare for ti år siden var i orden, men er forkert i dag, så lukker dialogen fuldstændig. Det synes jeg er strengt, så fylder sprogbrugen for meget. Jeg er cismand, og nogle gange ville jeg ønske, at transpersoner havde mere tålmodighed og rummelighed i forhold til vores læringsproces – men selvfølgelig er det dem, der ved noget om deres egne følelser, liv og virkelighed. Det skal vi også respektere.” ※

Salina Schjødt Larsen

Forfatter Salina Schjødt Larsen medgiver, at der er sket meget godt i forhold til repræsentation i litteraturen, men hun registrerer alligevel stadig en del dårlig repræsentation. Med det mener hun troper, altså stereotyper, klicheprægede klassiske figurer, der benyttes til en særlig funktion og traditionelt tillægges særlige egenskaber, følelser, reaktioner.

"Det kan f.eks. være den transkønnede kvinde i litteraturen og i populærkulturen, der ofte portrætteres og præsenteres som den onde, den morderiske – det er ikke lang tid siden, at Gyldendal udgav to store krimier, hvor morderen netop er en transkønnet kvinde. Det skal signalere, at transpersoner er farlige – og det er vi ikke. Et andet eksempel findes i en helt ny dansk novellesamling om mænd, hvor der bl.a. står i en af novellerne, at transkønnede kvinder ønsker at skære i deres kønsorganer – det har intet på sig, og hvordan den slags slipper forbi en redaktør i dag, fatter jeg ikke. Kønsorganet som fokuspunkt er også en trope, en stereotyp, der ses ofte i bøger og film. Ud over novellesamlingen kan jeg nævne balletfilmen *Girl*, der ender med, at transkvinden skærer sit kønsorgan af, som er i forlængelse af den mere generelle trope: At miste penis er lig med døden. Det spiller på ideen om, at penis må være alle mænds kæreste eje, og derfor er ideen om ikke at ville have en penis ekstrem – eksemplificeret i lemlæstelse og metaforisk død. Man ser også ofte "the Gay Best Friend", en biperson og hovedpersonens bedste ven, som er bøsse, ofte meget fashionabel og meget modebevidst – han er sådan en follow-along, som ikke er noget i sig selv, men som er med til at fortælle noget om hovedpersonen," siger Salina Schjødt Larsen.

Sure forfattere

Hun er børnebogsforfatter, cand.mag. i dansk og har en master i børne- og ungdomskultur, ligesom hun er uddannet på den nu nedlagte Forfatterskolen for Børnelitteratur.

"Det sjove er, at når man påpeger dårlig repræsentation, bliver de forfattere, som har skrevet det og er ansvarlige for det, ofte virkelig sure.

***

Det sjove er, at når man påpeger dårlig repræsentation, bliver de forfattere, som har skrev det og er ansvarlige for det, ofte virkelig sure.

Forfatter Salina Schjødt Larsen

*
**

... det er ikke lang tid siden, at Gyldendal udgav to store krimier, hvor morderen netop er en transkønnet kvinde. Det skal signalere, at transpersoner er farlige – og det er vi ikke.

Forfatter Salina Schjødt Larsen

De havde jo forventet at blive rost for overhovedet at have taget fat på emnet."

Det har i høj grad med alder og generationer at gøre, siger Salina Schjødt Larsen. Selv sprang hun offentligt ud som transkønnet kvinde for nogle år siden, og hun fremhæver, at transpersoner i dag er langt mere synlige, end da hun var barn, og synligheden er med til at gøre yngre generationer mere bevidste og åbne.

"Tidligere blev det gemt væk, ingen talte eller skrev om det, så ældre generationer mangler den bevidsthed. Men blandt børn og unge er der sket en stor bevægelse, og det er pissefedt at opleve. For vi kender alle den her ældre forknytte mand, som ikke er i stand til at tale om følelser, fordi han aldrig har lært det, men børn og unge har fået ord og et sprog for følelser. For dem er det o.k. at sige, når noget gør ondt eller er svært. Det er o.k. at vise ømhed. Og ja, selvfølgelig vil de unge gerne se sig selv eller deres venner repræsenteret i litteraturen." ※

Tomas Lagermand Lundme

Forfatter og dramatiker Tomas Lagermand Lundme skriver mest om det, der tynger i livet – psykisk sårbarhed og angst, vold og misbrug, men også om kærlighed, seksualitet og sex mellem mænd. Han debuterede i 1998 med romanen *Forhud* – samme år, som han afsluttede Forfatterskolen. Som en del af både det litterære og LGBT+-miljøet gennem et kvart århundrede tør han godt at sige, at der er sket et gennembrud de senere år i repræsentationen af seksuelle minoriteter i litteraturen, men at kalde det for en "bølge" er lettere overdrevet, siger han.

"Jeg synes egentlig ikke, at det fylder så meget. Der udkommer måske fire-fem bøger om året med temaet – det med bølgen er nok mere en mediefortælling, hvor især dem, der har noget imod den form for litteratur, taler utrolig meget om det. Jeg ser mere en tendens i tiden til, at bøger med repræsentation – og det handler ikke kun om seksuelle minoriteter, men kan også være et menneske, som bærer en psykisk lidelse eller har en anden hudfarve end grisefarvet – at dér fokuserer man i dag også på den gode historie, måske ikke nødvendigvis kun på feelgood-historier, hvor de finder lykken, og alt bliver godt, men hvor der er håb og mulighed for forandring. Der er efterhånden kommet en vis træthed over at læse udelukkende om problemer og modstand, så på den måde synes jeg, at der er kommet en god udvikling i de fortællinger, der bliver udgivet, forstået på den måde, at det ikke kun handler om at være offer, noget, der er synd for dig. Det billede og de fortællinger er heldigvis ved at forsvinde fra massekulturen og blive mere nuancerede, akkurat som livet i sig selv er det."

Sårbar maskulinitet

Tomas Lagermand Lundme skriver til alle aldre, og han er ofte ude at holde oplæg og foredrag om sine ungdomsromaner på skoler og biblioteker. Især har han fået mange henvendelser, efter at han kom med i Statens Kunstfonds katalog "Levende litteraturmøder for børn og unge". I kataloget skriver han bl.a., at hans bøger er "personlige vidnesbyrd om at leve som dreng og ung fyr med angst, anoreksi, livslede og selvdestruktiv og grænsesøgende adfærd", og han gør det klart, at han gerne vil tale om "forbudt kærlighed, indeklemt identitet og undertrykt seksualitet". Arrangørerne ved dermed, at han godt vil tale åbent om "det".

I mødet med de unge i dag oplever han en stor forandring i forhold til for ti år siden.

"Dengang kom der for det første ikke så mange, og det var en meget snæver gruppe, der forsigtigt sneg sig ind, og kun fordi de fornemmede, at her var et safe space for sådan nogle som dem. I dag er der langt større interesse, og mange flere møder op. Nogle tager også deres forældre med, og der er en åbenhed og en nysgerrighed over for svære emner og også over for seksualitet. Opfattelsen af maskulinitet er i enorm forandring – i dag tør unge drenge i langt højere grad spørge ind til psykisk sygdom eller seksualitet – sårbare mænd og sårbar maskulinitet er ikke så meget tabu som før. Og de stiller en masse direkte spørgsmål, f.eks., hvad er cutting, og har du gjort det? Og hvordan har bøsser egentlig sex? Så er der altid en lærer eller en bibliotekar, der afbryder og siger: Nej, nej, det skal du da ikke spørge Tomas om, men det må han da gerne. Mange har jo den dér forestilling om, at bøsser kun tænker på sex og har det hele tiden," siger Tomas Lagermand Lundme.

Så selvom feelgood-bøger måske sælger bedre, er der det seneste årti kommet en helt anden åbenhed og nysgerrighed, som også lektor emeritus Dag Heede peger på i forbindelse med nyudgivelserne af de mere end hundrede år gamle og ellers glemte realistiske romaner med homoseksuelle hoved- og bipersoner. ※

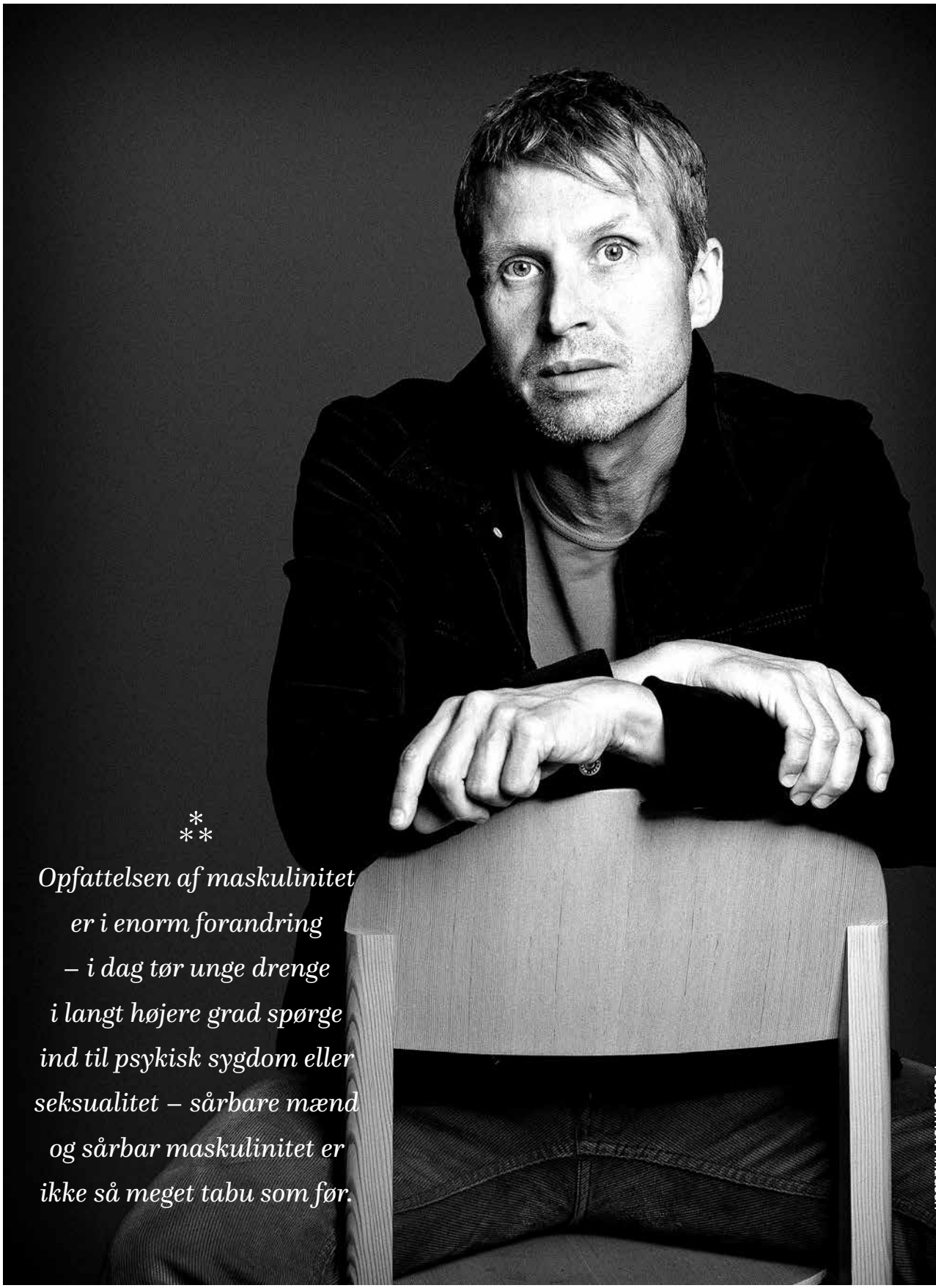

***

Opfattelsen af maskulinitet er i enorm forandring – i dag tør unge drenge i langt højere grad spørge ind til psykisk sygdom eller seksualitet – sårbare mænd og sårbar maskulinitet er ikke så meget tabu som før.

Foto: Simon Knudsen

Vi bringer afsnit to af i alt fire i Forfatterens exofiktive føljeton om digteren og lægen Emil Aarestrup. Sally Altschuler indledte historien, her tager **Cindy Lynn Brown** over – og hun sender stafetten videre til Kristian Himmelstrup, som skriver kapitel tre.

Den sanselige melankoliker

Kapitel 2

AF CINDY LYNN BROWN

Rosenøre

Fyldepennen drypper. Ærgerlig ser Emil blækket sprede sig. Ordet nakke flyder ud og forvandles til en uformelig sø med høje bølger, som resten af sætningen drukner sig i. Med et blødt bump lander Sophie midt på skrivepulten og kigger overrasket på ham. Hun laver ikke så mange narrestreger længere, nu hun er femten år gammel. Vælter ikke blækket med vilje eller tjatter til hans hånd, når han insisterer på at skrive i stedet for at ae hende. Men hun holder sig stadig helst lige i nærheden, følger med i, hvad han laver, og sidder på skødet, når hun kan komme til det. Nu har hun sat fodspor midt på papiret. Det er lige til at krølle sammen og smide væk. Han lægger hånden mod Sophies kind, mærker kindbenets struktur under den bløde pels. Hun læner sig ind i hans hånd, gnubber kinden mod hans fingre og hopper forsigtigt ned på hans knæ.

Luise var harm, da hun gik for lidt siden. Hendes øjne blanke. Han løb ikke efter hende ud gennem døren, ned ad Fiolstræde, hvor han forestiller sig hende nu i raske skridt, som en storm af mørke i retning mod Skidentorvet og så til højre mod Hauser Plads. Hendes vrede grim og pragtfuld. Hovedet højt og ryggen rank. Han drømte om en robåd i nat. Københavns gader var dybe, oprørte floder, hvor han blev kastet hid og did. Han klamrede sig til bådens kant. Hørte som altid en skraben mod bunden af båden. Kløer eller bittesmå hænder dernede i dybet, uden for rækkevidde. Han kan ikke hjælpe alle. Ikke Luise.

Det er tre år siden nu, at Emil flyttede ind her, hos Christian og Luise. Før da kendte han kun Christian som adjunkt Spengler, den bedste lærer, han nogensinde havde haft. Den første lærer, der for alvor fik øje på ham. Han opmuntrede Emil til at skrive, til at indsende sine vers. Det var ham, som fik Emil ind på universitetet med sin fornemme udtalelse med særlig fremhævel-

se af hans evner i modersmålet. Var det mon en skuffelse, at Emil så satsede på lægevidenskaben frem for modersmålsstudier?

For Emil er de to felter flettet uløseligt ind i hinanden. Kroppens bestanddele, glinsende forunderlige, findes kun for alvor i kraft af sproget. Forstås og dissekeres med ord i lige så høj grad som med skalpellen. Han følger sine forelæsninger i æstetik med samme begejstring og udforskningstrang som de obligatoriske i medicin. Der er ingen forskel. Da han blev klar over, at selveste digterkongen gav æstetiske forelæsninger, tøvede han ikke et sekund med at indskrive sig. En lignende urkraft er svær at finde hos nogen anden underviser. Ja, nogen anden digter for den sags skyld. Talentet for at tryllebinde sit publikum.

Han var henrykt, da adjunkt Spengler tilbød ham at leje et kammer her i hans hjem. Tre år er gået, siden Emil flyttede ind. To år er gået, siden han for første gang forførte Luise. Et år er gået, siden Christian døde, og Emil rykkede fast ind i sovekammeret hos Luise, og hans tidligere værelse med udsigten til Kantorgården blev forvandlet til studerekammer i stedet. Luise martres stadig af samvittighedskvaler, skønt hendes mand døde i lykkelig uvidenhed, det er Emil vis på. Herregud, hun er knap fyrre år. Kun sølle femten år ældre end Emil. Skulle al nydelse og hengivelse i hendes liv dog stoppe, blot fordi Christian er borte? En tåbelig idé.

Han sukker, tager et frisk ark papir, og i stedet for at begynde forfra på brevet skriver han et lille vers, der rumsterer i hovedet: *Den skønneste af alle Luiser, at hun elsker mig, at hun elsker mig, er en af hendes kapricer.* Senere, når det bliver færdigt, vil han recitere det for hende. Altid til fals er hun for poesi, for sang og den stilhed, der uomtvisteligt omslutter ordenes klang. Kan han lokke hende til at synge, forsones enhver strid imellem dem, og hendes stemme fyldes af en uskyld, som klangen hos et ganske ungt, godtroende og nysgerrigt menneske. Uskyld har ingen alder.

FYLDEPENNEN DRYPPER IGEN, da han løfter den, men denne gang når han at standse katastrofen, inden flodbølgen af blæk skyller verset bort. Han må rense pennen, men han har ingen lyst til at flytte Sophie, der har gjort sig det behageligt og sammenkrøllet spinder på hans lår. I stedet stirrer han ud ad vinduet. En lille stribe dybblå himmel lyser op over byens blanke spir og hustage. I drømmen var vandet uklart. Han kunne umuligt række hånden derned og mærke efter. Det ville rive ham med sig, trække ham ned under båden, så han der kunne skrabe forgæves mod bådens bund. Himmelstriben vokser for øjnene af ham, opsluger hustagene, trækker ham ind. Vandet, der lukker sig foran ansigtet.

Høj gråd river ham tilbage i nuet, i kroppen, i kammeret. Forurettet hopper Sophie ned på gulvet. Gråd. Cornelia er vågnet, hun må have været vågen et stykke tid efter lyden at dømme. Var hun ikke netop blevet lagt, da Luise gik? Hvor længe har han siddet her? Det kunne være et enkelt sekund eller måske snarere en uge. Ligegyldigt. Emil skynder sig ind til vuggen. Han løfter hende ikke straks, men griber om hendes bare fod og lukker hånden om den. Et lille ritual. Hendes gråd stilner af, og hun gisper efter vejret, klynker stadig en smule og ser op på ham.

Efter et par mundfulde vælling vender

*
**

Emil kaster sig ned på knæ. Hvad er det vigtigste? Vender hende om. Mærke på munden og næsen, hun trækker vejret, hendes brystkasse bevæger sig. Pulsen banker, hjerteslag. Cornelia lever. Han mærker på hendes lemmer ét efter ét, finder ingen brud på knogler. Hun åbner øjnene, blikket vantro.

Cornelia hovedet bort. Hendes øre er et rosenblad, en labyrint af ynde, hvor to små slanger boltrer sig. Han ser øret for sig i en mægtig have, at fare vild derinde, liste på tåspidserne i rosenørets snævre gange. Et øre er et mesterværk. Barnets ikke loddent og rødt som øret på den afdøde, de dissekerede i mandags i klassen, det aldrende øre en sær og mørkt kringlet skulptur, Cornelias lyse rosenøre en sommerpavillon. Alt er som roser på det lille barn. Øret, kinden, munden – ja, selv tæerne er som blege rosenknopper.

TÅRERNE BEGYNDER IGEN SOM BÆKKE på Cornelias rosenkinder. Men hun nægter stadig at smage på sin vælling. Gråden mere og mere heftig, en dråbe savl i mundvigen, ansigtet gloende, er det feber? Han rejser sig, Cornelias mund søger Emils kno, gummerne gumler ihærdigt, og pludselig mærker han et uvant stik. En lille, hvid spids titter ud gennem tandkødet, hendes første tand! Hun er ikke syg, ikke ved at dø i hans arme, det er emaljen, der gennemborer kødet. Normalt at protestere mod den form for smerte. Lettelsen er flygtig, for indsigten er kun hans, ikke Cornelias. Der er ingen ro i hendes lille krop, alt spænder: *Kom, lille glut,* nynner han, *min søde glut, kom med herut, kom du med mig.* Hendes arme danner en guirlande om hans hals. Den friske luft vil kanske berolige hende, som den altid beroliger ham. De må ud fra dette pludselig indelukkede køkken. Sophie er sprunget op på bordet og labber i sig af resten af vællingen.

Døren smækker bag dem. Om hundrede og treogfirs år vil nogen åbne en boghandel med franske bøger netop her i bygningen, Emil nu har forladt med sin spæde datter i favnen. Om kun niogtredive år vil et prægtigt universitets-

bibliotek blive opført lige overfor, det ville have glædet Emil, men på det tidspunkt er han for længst flyttet fra Fiolstræde. Og i dette øjeblik vil han bare ud! Ud i det tidligste efterår, solen i panden, den kølige brise kærtegner deres ansigter. Cornelia er holdt op med at græde. De nye indtryk har afbrudt strømmen af tårer, mens hun vænner sig til luften, lugtene, lydene af menneskemylderet. Så længe hun er optaget af alt dette, glemmer hun at mærke smerten i sit tandkød.

Han begynder at gå. Barnet bliver en smule tungere for hvert skridt. Om et øjeblik vil hun kunne gå selv, stavre af sted med sin lille hånd i hans, en ung kvinde vil hun blive, og en gammel kone som et blink med øjet. Kun de færreste ved, at Cornelia faktisk er hans datter og ikke kun hans gudbarn. Folk har så let til forargelse. Hvad betydning har det også, i dette øjeblik er de blot to mennesker på vandring i København. Havde han bundet barnet i slynge, ville hun næppe have føltes så tung.

Han drejer ned ad Krystalgade og standser foran den nybyggede skole, han har fulgt byggeriet skride frem, og nu står den gul og færdig i efterårslyset. En vrimmel af skoledrenge i mørkeblå jakker synes at opstå ud af ingenting, spinkle knæ, råb, svedlugt en løbende, brusende masse af børn, der omgiver Emil og Cornelia, han træder et skridt baglæns, kantstenen forsvinder. Kroppen med hele sin vældige tyngde vælter bagover, alt stivner, Emil rækker armen bagud for at tage af fra faldet.

Slipper Cornelia. Det er ikke ham, der gør det. Slipper Cornelia, det er instinktet.

Han genvinder balancen, anklen smerter, Cornelia ligger på gaden, på maven, bevæger sig ikke. Drengene løber ikke mere, de står stille og stirrer. Alt er tyst.

Og da vågner verden igen med et brøl. Emil kaster sig ned på knæ. Hvad er det vigtigste? Vender hende om. Mærke på munden og næsen, hun trækker vejret, hendes brystkasse bevæger sig. Pulsen banker, hjerteslag. Cornelia lever. Han mærker på hendes lemmer ét efter ét, finder ingen brud på knogler. Hun åbner øjnene, blikket vantro.

SKRIGET FORSINKET, skærer gennem menneskemylderet, skærer gennem Emil. Hun lever. Sådan må en fødsel være. Ordløs, levende. Et øjeblik var kun lægegerningen nyttig, intet andet. Men allerede nu kryber æstetikken frem igen, skraber og vil lukkes ud, sætte forskrækkelsen på vers. Er hun virkelig uskadt? Et par af skoledrengene står der endnu. Usikre på, om han behøver deres hjælp? Om de er skyldige, om han er?

Han slap hende for ikke selv at falde. Nu holder han hende tæt ind til brystet, vugger hende. Mærke hinandens hjerteslag. De er i live begge to. Begynder at gå.

Langt borte for enden af gaden fornemmer han Luises høje skikkelse. Genkender hun mon datterens stemme? Hidkaldt af skriget, småløbende med sin kurv med nyindkøbte æg nærmer hun sig. Det tror han at ane. Hvis det er sandt, kan han række hende barnet og i stedet bære kurven. Forsøge at forklare hændelsen, der endnu ikke er landet som sandhed inden i ham. Cornelia er roligere nu i hans arme, han tilbyder hende sin finger. Hun drejer hovedet for at tage imod, for at gumle og lindre gummernes kløe. Først nu opdager han den højrøde flænge. Som en ekstra gangsti har den forandret labyrinten i hendes rosenøre. ※

Man får sjældent ondt i maven af faglitteratur

Undervisere på pædagoguddannelsen står bag to skønlitterære bøger, hvis indhold skal få de studerende til at reflektere over livet i dagtilbud og den social- og specialpædagogiske praksis. Skønlitteratur åbner for andre samtaler end faglitteratur, siger de.

※

AF ULLA ABILDTRUP

Julie Top-Nørgaard er journalist, forfatter og underviser på pædagoguddannelsen ved Københavns Professionshøjskole, og sammen med sin kollega på skolen Christian Aabro fik hun ideen til novellesamlingen *Mælkekassetårn*.

"Vi er optaget af de samtaler, vi har med de studerende om teksterne, de læser på uddannelsen. Faglitterære tekster har det med at lægge op til et rigtigt eller forkert svar, det gælder også casene fra 'det virkelige liv'. De studerende leder i læsningen efter fagbegreber og bestemte signaler, de skal tolke teksterne ud fra, som for eksempel om de skal skrive en underretning, og det kan begrænse forestillingsevnen. Vi ønskede at åbne for andre og mere reflekterende samtaler," siger Julie Top-Nørgaard.

Selvom næsten alle danskere på et eller andet tidspunkt har været i berøring med et dagtilbud, findes der meget lidt litteratur om emnet, så hun og Christian Aabro kontaktede en række skønlitterære forfattere, som havde skrevet samfundslitteratur tidligere. Nogle af forfatterne havde selv arbejdet som pædagog eller medhjælper i et dagtilbud, andre var forældre, men det var ikke et kriterium. Derimod lagde Top-Nørgaard og Aabro vægt på, at forfatterne skrev relativt tilgængeligt:

"Vi har i stigende grad studerende med forskellige baggrunde på uddannelsen, og nogle er usikre læsere og kan have svært ved at knække koden. En pointe med bogen var også at aktivere flere i debatterne på uddannelsen, og det gør vi blandt andet ved, at der ikke er noget facit. Alle kan komme på banen med deres refleksioner over emnet," siger Christian Aabro.

Flere deltager i diskussionerne

Bortset fra kravet om, at novellerne skulle berøre det pædagogiske felt, fik forfatterne frie hænder, og det var en smule angstprovokerende for de to redaktører:

"Vi vidste jo ikke, hvad vi ville ende med at modtage, det var helt uforudsigeligt. En enkelt forfatter spurgte, om pædagogen i historien skulle være en helt, men vi valgte at give helt frit spil, og det blev til en række meget forskellige historier set fra både pædagogers, forældres og børns perspektiver," fortæller Julie Top-Nørgaard.

Mælkekassetårn udkom i 2020 med undertitlen *Daginstitutionsnoveller* og blev udgivet på

*
**

På badeværelset får jeg tøjet af Jan. Det er svært, han vil ikke træde ud af bukserne og heller ikke bukke sig, så jeg kan få trøjen over hovedet på ham. Selv med det hvide plastikforklæde og handskerne på stænker det på mig, når jeg spuler med bruseren. Det sidder godt fast i hårene, jeg skruer op for vandet. Når jeg nærmer mig, spænder Jan op i balderne, så jeg ikke kan komme til. Brune skumklude ligger ud over badeværelsesgulvet, jeg kan ikke nå skraldespanden, mens jeg også forhindrer Jan i at stikke af.

Uddrag fra novellen "Hvorfor niver du"
af Stine Askov fra novellesamlingen
En hummer kan ikke dø.

Akademisk Forlag, selvom både redaktører og forlag lige skulle bruge noget tid på at finde den rigtige måde at gribe projektet an på.

"Forlaget er faglitterært og kom pludselig ud i en genre, det ikke kendte til. Vi blev for eksempel spurgt, om vi ikke kunne skrive en række arbejdsspørgsmål efter hver novelle, men det var jo slet ikke vores idé med bogen, og i dag kan vi heldigvis se, at flere og flere undervisere bruger novellesamlingen," siger Christian Aabro.

Modtagelsen af de ti noveller har også været positiv blandt de studerende, fortæller Julie Top-Nørgaard.

"De studerende er meget mere på, end vi havde turdet håbe på. Langt flere end ellers deltager i diskussionerne. Også studerende, som tidligere har haft dårlige skoleoplevelser, byder ind med erfaringer fra deres egen opvækst eller tid som medhjælper eller praktik."

"Men der er også studerende, der ikke har så mange erfaringer, og som har valgt pædagoguddannelsen for at gøre en forskel for andre mennesker. De kan få et chok, når de står i den virkelighed, som er hverdagen for langt de fleste pædagoger og langt mere indviklet og kompleks end de idealsituationer, man læser om i de fag-

*
* *

”De skal også helst have tøj på, de selv kan finde ud af at tage af og på.” Hun nikker til dig. ”Og der kan sådan nogle hårde cowboybukser dér godt drille lidt, og vi har ikke tid til at rende og knappe bukser op, hver gang de lige skal slå en streg. Det står alt sammen på listen.” Hun ser på mig, trækker ud i bukselinningen på sine egne shorts et par gange. ”Sådan nogle med elastik i. De er gode. Har han ikke sådan nogle?”

Uddrag fra novellen ”Sidste dag”
af Sanne Munk Jensen fra novellesamlingen
Mælkekassetårn.

litterære tekster. Her kan novellerne være med til at justere forventningerne til det arbejdsliv, der venter,” supplerer Christian Aabro.

Lænestol, pejs og bløde tæpper

De studerende bliver præsenteret for en novelle ad gangen. Novellen bliver tit læst op i undervisningen – enten af de studerende på skift eller af underviseren. Det skaber en særlig stemning i rummet:

”Mange har måske været vant til, at læsning var en pligt i gymnasiet. Her er det en sprække i et tæt pakket studieforløb. Når vi læser en novelle sammen, er stemningen lidt, som når der blev sat film på i skolen – en følelse af lænestol, pejs og bløde tæpper,” siger Julie Top-Nørgaard.

Teksterne er ellers langt fra hygge og fredagsslik.

”En af mine studerende sagde, at hun fik helt ondt i maven af at læse en af novellerne, om en meget ung mor, som oplever næsten endeløse krav fra pædagogerne. Man får altså sjældent ondt i maven af faglitteratur, og dermed opnår vi netop det, vi gerne vil, nemlig at fremkalde følelser og forbinde studiet med det praktiske liv,” siger Julie Top-Nørgaard.

”En anmelder beskrev novellerne som benhård socialrealisme,” siger Christian Aabro og trækker lidt på skuldrene, ”for os er det jo bare helt almindelig dagligdag i en daginstitution.”

Succesen med *Mælkekassetårn* gav forlaget mod på at udgive endnu en novellesamling, men denne gang om det social- og specialpædagogiske arbejde. Novellesamlingen *En hummer kan ikke dø* udkom sidste år på samme forlag, nu med kollegaen Marianne Eskebæk Larsen som medredaktør. De ni noveller beskriver en hverdag, der til tider er utrolig barsk.

”Kritikere blandt andet fra fagforeninger, der organiserer pædagogisk personale, har været bekymrede for, om de smertefulde og ambivalente følelser i novellerne kunne virke afskrækkende på de studerende. Og der er da også studerende, som har reageret med chok og sagt, at sådan et arbejde ville de aldrig have. Men andre studerende har sagt, at ’sådan er det jo’, for de har været i praktik og oplevet, hvordan det er. Begge reaktioner er måske ikke så dårlige, for så kan vi diskutere de forskellige positioner,” siger Julie Top-Nørgaard.

Skønlitteratur på pensum

Forfatteren Stine Askov, der har arbejdet som pædagog i mange år, har bidraget med noveller til begge bøger, og står i *En hummer kan ikke dø* for en gruopvækkende beskrivelse af en kvælende følelse af afmagt, der fører til vold.

"Hvis vi alene havde en fagtekst om forråelse, ville de studerende have svært ved at forbinde sig med begrebet. De ville måske bare sige: 'Det sker aldrig for mig.' Men her får de en helt anden fornemmelse af, hvad det vil sige at være pædagog, både når det går godt, og når det går mindre godt," mener hun.

Hvis det stod til Julie Top-Nørgaard, stod skønlitteratur øverst på listen over pensum for de studerende, og så kunne de supplere med faglitteratur.

"Jeg tror, vi ville få nogle meget indsigtsfulde og empatiske pædagoger ud af sådan en uddannelse," siger hun med et skævt smil. "Men vores mål lige nu er at uddanne gode pædagoger, ikke at få dem til at læse mere skønlitteratur. Når det er sagt, har vi en fornemmelse af, at flere af de studerende får mere mod på at læse. I første omgang vil de måske låne en bog af en af de forfattere, de har læst i novellesamlingerne."

Akademisk Forlag udgav sidste år en tredje novellesamling i serien, denne gang *Levn efter personspecifikke aktiviteter* målrettet socialrådgiveruddannelsen. Også de medicinstuderende på Syddansk Universitet læser skønlitteratur, universitetet var det første til at gøre litteratur og kreativ skrivning obligatorisk, med faget Narrativ medicin i 2017. ※

Ingen har tid til at rydde klodserne op, vores tredje kollega kommer med frugten, Caspian kaster sig over Evald og tager hans biler, telefonen ringer, de børn, der er kommet tidligt, skal skiftes, hvis de bruger ble, der skal pilles appelsiner, de resterende børn afleveres, jeg får ikke fortalt John om klagen, han tror, jeg om lidt går ud og laver knivprojekt, som jeg plejer om onsdagen.

Uddrag fra novellen "Knivprojekt" *af Stine Askov fra novellesamlingen* Mælkekassetårn.

ULLA ABILDTRUP er forfatter og journalist.

Hun tog sagen i egen hånd

Birgitte Bregnedal skrev på sin skønlitterære roman i 12 år. Næste trin var udgivelse.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Birgitte Bregnedal kom ud i en stejl læringskurve, da hun selv udgav sin skønlitterære debut for voksne *Pigen med sherifstjernen*. Redigering, korrektur, forside, grafisk opsætning, tryk, distribution, lydbog – hun var selv inde over alle detaljer. Med stor opbakning fra kolleger og venner, understreger hun flere gange.

Romanen trækker på hendes egen historie, en barndomshistorie om en lille farspige, der elsker, beundrer og følger sin far overalt. Og om en far, som bliver mere og mere alkoholiseret og ikke formår at tage vare på sig selv, og da slet ikke på sit barn. Det tog hende 12 år at skrive sig gennem smerten og en livslang fortrængning af følelser – en proces, hun beskrev i den seneste udgave af Forfatteren, #4 2022.

Birgitte Bregnedal er en erfaren forfatter. Hun har skrevet op mod 30 børnebøger, som er udkommet på bl.a. Gyldendal og Lindhardt og Ringhof. Inden hun besluttede sig for at udgive sin roman på eget forlag, Fru Nysgerrig, havde hun da også sendt manus til et par velrenommerede forlag. Et af dem var måske interesseret, men var usikker på længden og på, om historien kunne stå alene – kunne hun evt. skrive en ekstra fortælling? Nej, det gav ikke mening for forfatteren. På et andet forlag blev hun inviteret til et møde, hvor der sad syv-otte redaktører og praktikanter, som alle kom med input og forslag til ændringer.

"Jeg gik derfra forvirret og uden at ane, hvor og hvordan jeg skulle gribe fat i teksten, og så tænkte jeg: Jeg udgiver den selv. På det tidspunkt havde jeg allerede eget forlag, men egentlig kun for at udgive en børnebog, *Et egern flytter ind*, i forbindelse med et større projekt, hvor jeg skrev i samarbejde med en gruppe skolebørn i Hillerød," fortæller hun.

Gennemskrivning efter gennemskrivning

Arbejdet med romanen skulle foregå som på et etableret forlag – ikke noget med at springe over, hvor gærdet var lavest. Derfor bad forfatteren Nanna Gyldenkærne om at redigere – de to havde tidligere arbejdet sammen, bl.a. da Birgitte Bregnedal havde søgt og fået manuskriptstøtte fra Dansk Forfatterforening.

"Jeg har nok selv gennemskrevet manuskriptet fyrre gange i løbet af årene. Oprindelig havde jeg skrevet en meget poetisk og eksperimenterende tekst, men den endelige udgave er langt

mere kontant. Nanna gennemlæste og redigerede to gange, og undervejs ændrede teksten sig igen. Det er en jegfortæller i nutid, og der er stillet helt skarpt på barnestemmen," siger Birgitte Bregnedal.

Det var i januar 2021, at forfatteren besluttede at tage sagen i egen hånd, og ved samme lejlighed besluttede hun, at den skulle udkomme den 30. august samme år. Selvom om hun havde nogen erfaring med selvudgivelse efter *Et egern flytter ind*, var det meget kort tid til redigering, korrekturlæsning og til at finde frem til format, forside, papirkvalitet, opsætning og trykkeri.

"Det var alt for presset, det gik hurtigt op for mig, og jeg har også måttet love min mand, at jeg aldrig mere går i gang med sådan et stort projekt hen over en sommerferie. Men jeg havde meget svært ved at give slip, fordi den bog nok er den vigtigste, jeg nogensinde kommer til at skrive."

Et lille forord

Langt henne i redigeringsprocessen fik Birgitte Bregnedal også en filmproducent til at læse manuskriptet igennem. Hun pegede på et sted eller to, hvor der kunne strammes op på den dramaturgiske spænding.

"Og så foreslog hun et lille forord, et citat fra teksten: 'Jeg løber alt, hvad jeg kan, geværet peger mod mig'. En sætning, som står på sin egen side og indleder romanen."

Bogen er endt på 123 sider i et lille og usædvanligt format. Format, forside, sats, tryk, distribution mv. har et stort netværk af forfatterkolleger og skrivende og udgivende venner og bekendte diskuteret og rådgivet hende omkring.

Pigen med sherifstjernen er også kommet som e-bog og lydbog, og igen var det en god kollega, der anbefalede Morten Reimar og hans indtalingsstudie.

"Jeg kontaktede ham, men ville have en kvindestemme," fortæller Birgitte Bregnedal, som lyttede til prøveindtalinger fra to forskellige skuespillere. Men hun var ikke helt tilfreds, og Morten Reimar foreslog Maria Montell, som dermed debuterede som romanindlæser med Birgitte Bregnedals bog.

*

Jeg har nok selv gennemskrevet manuskriptet fyrre gange i løbet af årene.

Forfatter Birgitte Bregnedal

"Jeg synes, at hun har den helt rigtige melankolske, men søde, tone og det rette tempo," siger Birgitte Bregnedal.

Bogens første oplag var på 500 eksemplarer, og den er indtil videre trykt i andet oplag. Birgitte Bregnedal fortæller, at hun har brugt et sted mellem 65.000 og 75.000 kroner på at producere bogen.

"Pengene er tjent ind, og der er et overskud, men jo ikke i forhold til, hvor enormt meget tid jeg har brugt. Jeg har bl.a. selv opsøgt nogle boghandlere, selvom det krævede en dyb indånding, før jeg gik ind. Boghandlen i Allerød – hvor jeg selv bor – har solgt mere end 60 eksemplarer, boghandlen i Fredensborg har været meget imødekommende, og Thiemers Magasin i København har haft ti eksemplarer på hylderne."

Det er et stort og hårdt arbejde selv at udgive sin bog, siger Birgitte Bregnedal, men:

"Forfatterforeningen og alle de mennesker, jeg har mødt der, har rustet mig til at udgive bogen selv. Noget af det helt fantastiske ved at udgive romanen selv er den enorme opbakning, jeg har fået fra forfatterkolleger, både fra skrivegrupper før udgivelse og fra mange forfatterkolleger efter udgivelsen." ※

Flere og flere kvinder får hæderslegater

Kvindelige forfattere har tidligere ikke modtaget så mange hæderslegater som deres mandlige kolleger, men de er ved at overhale mændene. Udviklingen gælder dog ikke for kvinder, der er fyldt 60 år. Dansk Forfatterforening har undersøgt køns- og aldersfordelingen på legatmodtagere i DFF-regi siden 1994.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

I 1995 afleverede forfatter Vibeke Vasbo en statistik med ledsagende bemærkninger til Dansk Forfatterforenings bestyrelse. Hun skrev:

"Hvis fremtidige litteraturforskere vil studere legatudvalgets tildelinger for at vurdere kønnenes relative betydning for litteraturen, vil de komme til det resultat, at der i efteråret 1995, som i årene forinden, fandtes to til tre prisværdige mandlige forfattere for hver kvindelig ditto, og at disse mænd desuden fortjente omkring fyrre procent større priser end kvinderne."

Vibeke Vasbo var selv medlem af bestyrelsen, meget aktiv i Forfatterforeningen og havde lavet opgørelser over legatfordelingen mellem kønnene gennem flere år.

"Når jeg kom med mine opgørelser, blev resten af bestyrelsen altid sur, altså alle blev virkelig sure. Listerne blev modtaget med vrede og irritation, og der var enighed om, at nu skulle jeg stoppe med det pjat," fortæller Vibeke Vasbo i dag.

Nu har Dansk Forfatterforening fulgt op på Vibeke Vasbos statistik.

Den gode nyhed

Tingene har forandret sig markant, siden Vibeke Vasbo blev opfordret til at stoppe med sit pjat – det skulle dog tage yderligere tyve år. Det er nemlig først gennem de seneste ti år, at kvindelige forfattere er rykket frem og op på siden af deres mandlige kolleger, når det handler om hæderslegater. I perioden 2014 til 2018 rykkede kvinderne for første gang forbi mændene med et mulehår; kønsfordelingen var 50,88 procent kvinder og 49,12 procent mænd. Udviklingen er fortsat og også forstærket – i årene fra 2019 til 2022 fik flere kvinder end mænd tildelt hæderslegater, med en fordeling på 54,29 procent kvinder og 45,71 procent mænd.

Det og meget, meget mere kan man læse i Dansk Forfatterforenings nye rapport om kønsfordeling på modtagere af foreningens hæderslegater. Rapporten er smækfyldt med interessante tal og statistikker over bl.a. køns- og aldersfordeling på modtagerne. Den dækker en periode på knap 30 år fra 1994 til 2022 og viser overordnet, at mænd i de år oftere har fået hæderslegater end kvinder – nemlig 60 procent til mændene og 40 til kvinderne.

Sammen med hæderen følger som regel en større eller mindre sum penge, og også på dét punkt er tiderne skiftet. I gennemsnit modtager mandlige og kvindelige forfattere næsten lige

Dansk Forfatterforenings legatstatistik er udarbejdet af projektmedarbejder **Sine Löfström Antonisen**. Den omhandler hæderslegater i Dansk Forfatterforenings regi.

Hæderslegater er ikke noget, man søger – man bliver udvalgt, udpeget af andre for den kunstneriske kvalitet i ens værker og uden skelen til privatøkonomi, civil eller social status eller noget som helst andet.

Dog har de enkelte legater ofte en ret specifik fundats, som kan stille krav til alder, landsdel – eller til køn. Disse krav har rapporten dog også taget højde for.

Rapporten kan findes her:
https://danskforfatterforening.dk/blog/flere-kvinder-modtager-haederslegater/

meget, ca. 24.000. Mænd er typisk et par år ældre end kvinder, når de modtager et hæderslegat. I gennemsnit og hen over hele undersøgelsens periode er mændene 50 år og kvinderne 46.

Rapporten noterer forlag, altså hvilke forlag de hædrede forfattere – fortrinsvis – har udgivet på, i årene op til at de modtog legatet. Det område er undersøgt fra 2012 til 2022 og viser, at Gyldendal er den store spiller, men også at der er stor spredning på store, mellemstore og små forlag.

Og så til den dårlige nyhed:
Det er iøjnefaldende, at kvinder over 60 år ikke har nydt godt af udviklingen og ligestillingen i forhold til at få hæderslegater.

For forfattere over 60 år ser tallene sådan her ud: 71,43 procent af hæderslegaterne går til mandlige forfattere, mens 28,57 procent går til kvindelige forfattere.

Rapporten konkluderer, at ”kønsfordelingen blandt de legatmodtagere, der er over 60 år gamle, er markant mere ulige end den samlede kønsfordeling”.

Kvinder over 60 fik ikke så mange legater i deres yngre år – de nåede aldrig toget, og det mærkes i de ældre år, er det bud, rapporten kommer med: ”Den kønsmæssige ubalance (...) kan skyldes et efterslæb fra en tid, hvor mænd var kraftigt overrepræsenterede i legatstatistikken. Disse mandlige forfattere bliver ved med at fylde i statistikken, fordi de fortsat modtager legater i takt med, at de bliver ældre, hvorimod der ikke er det samme felt af kvindelige forfattere i legatloopet.”

Udviklingen skulle meget gerne ændre sig i løbet af de næste år, og det er et centralt område til opfølgning, når der næste gang skal udarbejdes statistik, fastslår rapporten.

Forfatter Vibeke Vasbo modtog Edith og Helge Rode-Legatet i 1994, da hun var i slutningen af fyrrerne. Hun er ikke så overrasket over, at kvinder over 60 ikke nyder godt af den generelle udvikling.

”Min seneste bog (*Denne gang går vi hele vejen* fra 2022, red.) fik kun enkelte anmeldelser, og jeg har også droppet Statens Kunstfond. Jeg tror, at de tænker: ’Hvad, hun er jo 78?’”, siger Vibeke Vasbo. ※

*
**

... kønsfordelingen blandt de legatmodtagere, der er over 60 år gamle, er markant mere ulige end den samlede kønsfordeling

Dansk Forfatterforenings rapport over legatstatistik 1994-2012

frit rum

... og anden litteratur

Faglitteraturens mangfoldighed er noget, vi taler om uden rigtig at vide, hvad det drejer sig om. Der mangler eklatant viden om en litteraturform, der er essentiel for et oplyst og debatterende samfund som det danske.

※

AF HENRIK POULSEN OG THOMAS DICKSON, F-STYRELSEN

I juni 2022 udkom Bogpanelets specialrapport om faglitteraturens vilkår. Det var den første af sin art, der undersøgte forholdene for faglitteraturen, dens læsere, forfattere og den (ikke-eksisterende) forskning.

Konklusionen i rapporten er, at faglitteraturen trives. Der er en – om end lille – stigning i oplag og læsere, og forlagene tjener penge. Det er især titler af "kendis-forfattere" (sportsstjerner, politikere etc.), der sælger. Og så foretrækker forlagene i øvrigt *fortællende* faglitteratur (ligesom Statens Kunstfond), *true crime*-litteratur og lignende.

Den fortællende faglitteratur samler fagbogens ypperste egenskaber – oplysning og oplevelse. Vi kender Ulrik Langens historiske fortællinger, Puk Damsgårds nærhedsfortællinger fra Mellemøsten og Brendborgs *Gopler ældes baglæns*. Fine måder at tilegne sig viden på, hvor ikke kun det nyttige og nødvendige, men også det underholdende er hovedsagen.

Men faglitteraturen rummer også andre former, der bør påskønnes: Den sprogligt klare vidensformidling i monografiens, afhandlingens eller essayets form. Den akademiske fremstilling. Den gode, originale lærebogs didaktiske jonglering med faglig viden. Det velskrevne blogindlæg, gerne med synspunkter, men lykkeligt fri for synsninger og mavefornemmelser. Det er faglitteratur, der risikerer at forsvinde under radaren, blive fraværende i tildelingen af Statens Kunstfonds arbejdslegater og kun udkomme som *print on demand* og med ekstraordinær fondsstøtte.

Der mangler forskning i faglitteratur

Vi behøver ikke at argumentere for nødvendigheden af faglitteratur, men det er åbenbart nødvendigt at argumentere for, at der skal forskes i denne litteraturform. For det bliver der overhovedet ikke ifølge Bogpanelets rapport. Den evidensbaserede viden, vi har om udbredelsen og kvaliteten af faglitteratur, hviler alene på forlagenes erfaringer og Bogmarkedets registreringer. Faglitteraturen mangler opmærksomhed, anerkendelse og egen forskning.

Og *anden litteratur* kaldes den ofte i officiel-

le bogoversigter: *Skønlitteratur, Børn- og ungelitteratur og Anden litteratur*. Man mangler ord for den litteraturform, der er så vigtig for viden, oplysning og oplevelse. Faglitteratur, sagprosa, funktionel litteratur? Forlagene kalder den for non-fiction; altså en negation af noget andet.

Rapporten fastslår, at der i Danmark i modsætning til Norge, Finland og Sverige ikke er nogen sammenhængende forskning i faglitteratur. I Norge har man tre professorater i faglitteratur, i Finland to, og i Sverige er det første professorat bevilliget i 2022.

Vi har adskillige professorer med udgangspunkt i litteraturvidenskab, men ingen med fokuseret forskning på faglitteraturen. Det er højst besynderligt. Især i en tid, hvor misinformation og mavefornemmelser bliver standard for oplysning.

Vi misunder Norge. Der er et rigt faglitterært miljø med det fremragende tidsskrift Prosa i front. Det udkommer seks gange om året og er på ca. 90 sider hver gang. Anmeldelser, kronikker og interviews – alt sammen om faglitteraturen som genre og form.

De danske politikere er optaget af, hvordan man kan begrænse techgiganternes indflydelse og dæmme op for fake news. Indsatsen bør støttes med intensiv undervisning i faglitteraturens genrer, fremstillingsformer og de *"underliggende premisser teksten faktisk bygger på"*, som den norske professor Johan Tønnesson formulerer det. Det er det bedste værn mod, at synsninger og mavefornemmelser helt overtager den offentlige debat.

Den manglende offentlige anerkendelse

Der findes ingen kortlægning af de faglitterære forfatteres økonomi. Vi ved dog, at mange må arbejde ved siden af forfattervirksomheden for at have noget at leve af.

Et naturligt sted at søge støtte til en kommende udgivelse er Statens Kunstfonds arbejdslegat. Her kan fagforfattere også søge, men i vejledningen står, at man prioriterer *fortællende* faglitteratur. Det afholder mange fra at søge. I første ansøgningsrunde 2022 havde 93 fagforfattere søgt arbejdslegat, og 22 havde opnået støtte. En succesrate på 24 procent. Til sammenligning havde 545 skønlitterære forfattere søgt, og 177 havde opnået støtte. En succesrate på 32 procent.

En lignende skævhed optræder, når det drejer sig om biblioteksafgiften, populært sagt bibliotekspengene. Mens fagforfattere optjener 1 point pr. side, optjener de skønlitterære forfattere 1,7 point. Lyrikerne optjener hele 6 point pr. side.

Rapporten omtaler også priser og hædersbevisninger, som forfattere kan modtage for deres udgivelser. Mindst 50 priser tildeles alene til skønlitteratur, en håndfuld går alene til faglitteratur, mens resten – omtrent tyve priser – kan tildeles både skøn- og faglitteratur. Glædeligt, at Jyllands-Posten har oprettet en faglitterær pris på 150.000 kr. Det er et stærkt signal.

Faglitteratur tages for givet. Den er der bare. Til glæde og gavn for læserne, heldigvis. ※

FRIT RUM

I denne udgave af Forfatteren har De Faglitterære fået Frit Rum til at fortælle om deres arbejde. I næste nummer er det en anden gruppes tur.

Dansk Forfatterforenings ordinære generalforsamling 29. april 2023 kl. 15 i Strandgade 6, st. København K

Dagsorden

1. Valg af dirigent
2. Forelæggelse af formandens beretning til godkendelse
3. Forelæggelse af foreningens regnskab for seneste regnskabsår til godkendelse
4. Midler fra kollektive forvaltningsorganisationer:
   a) Godkendelse af gennemsigtighedsrapport 2022 (revideret af revisor), se rapporten her: *http://danskforfatterforening.dk/autorkontoen/* (scroll ned til "Gennemsigtighedsrapport")
   b) Forslag om anvendelse af individuelle og kollektive midler fra kollektive forvaltningsorganisationer 2023 (fx Copydan), se forslaget her: *http://danskforfatterforening.dk/autorkontoen/* (scroll ned til "Gennemsigtighedsrapport")
5. Forelæggelse af foreningens budget til godkendelse og fastsættelse af kontingent for indeværende år
6. Opstilling af kandidater til formandsposten
7. Opstilling af kandidater til bestyrelsen
8. Behandling af indkomne forslag
9. Valg af statsautoriseret eller registreret revisor
10. Valg af to kritiske revisorer
11. Eventuelt

illustration Line Malling Schmidt

To bilag skal du finde på hjemmesiden:

Til dagsordens pkt. 4 to bilag, som du kan finde ved at scrolle ned til "Gennemsigtighedsrapport" på følgende link: *https://danskforfatterforening.dk/autorkontoen/*

Transport

Medlemmer med bopæl uden for hovedstadsområdet kan få rejsegodtgørelse mod efterfølgende indsendelse af billetter. Refusionen er prisen på billigste tog- eller busbillet med fradrag af kr. 75.
Associerede medlemmer, og medlemmer, der er i kontingentrestance, kan ikke deltage i generalforsamlingen og har ikke stemmeret ved urafstemninger, jf. vedtægternes § 11.
Husk medlemskort til generalforsamlingen.

Tilmelding til middag efter generalforsamlingen

Hvis du ønsker at deltage i middagen, skal tilmelding ske senest d. 24. april 2023 til df@danskforfatterforening.dk
Middagen betales i døren og koster 125 kr. inkl. fri bar.

Formandens årsberetning 2022

※

AF MORTEN VISBY, FORMAND FOR DANSK FORFATTERFORENING

I 2022 skete der tre ting i Forfatterforeningen, som på hver sin måde markerede et brud med tidligere praksis. Brud med hidtidig praksis kan som bekendt sjældent anbefales, men her er tale om tre gode ting, så lad os endelig dvæle lidt ved dem.

Vi kan lægge ud med bestyrelsens beslutning her i efteråret om en genindmeldelse i Dansk Kunstnerråd. Forfatterforeningen havde i nogle år stået uden for denne paraplyorganisation af danske kunstnerorganisationer, blandt andet af økonomiske årsager. Under opretholdelse af stadige dialogbestræbelser fra begge sider lykkedes det omsider at finde en mere fleksibel økonomisk model, og da kunstnerrådet samtidig havde taget hul på en periode med fornyet højt aktivitetsniveau og reel politisk substans, var det oplagt at genindmelde os. Samarbejde er en del af Forfatterforeningens identitet, ikke mindst samarbejdet med vores fæller i de andre kunstarter, så lad os glædes over, at vi igen er med i Dansk Kunstnerråd, nu på et mere holdbart grundlag.

I 2022 brød foreningen desuden med den praksis, at vi i en årrække ikke havde haft egen stand på landets største bogmesse, Bogforum. Det forsøgte vi os med igen, og det spændte rigtig godt af. Ikke fordi vi solgte en masse bøger, hvilket heller ikke var intentionen, men fordi vi fik os præsenteret for messen i al vores forskellighed og fællesskab som forening. Vi viste, hvem vi er, med et flot og velbesøgt program. Og så var det i øvrigt også bare rart for rigtig mange af os at have et hjemsted eller et blot et lille helle i de store haller derude. Det tror jeg ikke, man skal underkende værdien af.

Sidste år udvirkede foreningen endelig et tredje brud med hidtidig praksis, da vi indgik den første større kollektive aftale med Forlæggerforeningen i rigtig mange år. Det var den såkaldte transparensaftale om forfatterstandens ret til større og mere detaljeret indblik i den kommercielle værdi af værkerne. Hvor hidtidig praksis i årtier har været total afregulering eller i bedste fald bilaterale aftaler med enkelte af de allerstørste forlag, da har vi nu en fælles vejledende standard for meningsfulde oplysninger om den reelle omsætning. Tiltrådt af medlemmerne af Forlæggerforeningen. Ikke kun for royaltybaserede bogkontrakter, men også for dem, der opererer med engangsvederlag. Og ikke kun for det regulære styksalg, vi altid har kunnet tælle på fingrene, men også for forbruget i streamingmodellernes uigennemskuelige puljesummer, hvor ingen på nær tjenesterne selv har kunnet se en håndsbred frem for sig.

Det forløbne år har naturligvis også rummet en lang række andre tiltag og arrangementer. Vi afviklede blandt andet en stribe prisfester og legatreceptioner med litteraturen selv i centrum.

***

... vi indgik den første større kollektive aftale med Forlæggerforeningen i rigtig mange år. Det var den såkaldte transparensaftale om forfatterstandens ret til større og mere detaljeret indblik i den kommercielle værdi af værkerne.

Morten Visby, formand for Dansk Forfatterforening

Efter flere års corona-dvale løb for eksempel Blixenfesten af stablen igen i forsommeren 2022 med en helt ny og mere repræsentativ prisstruktur. Vi gennemførte en flot uddeling af vores store novellepris, Zinklarprisen, der sidste år gik til Peter Adolphsen, og så havde vi et fornemt lyrikarrangement, hvor vi sammen med Danske Skønlitterære Forfattere tildelte Prins Henrik Prisen til Klaus Høeck med deltagelse af Hendes Majestæt Dronningen i Strandgade. Ikke mindst afholdt vores eget legatudvalg en meget fyldig reception med uddeling af de mange legater og hædringer, vi selv administrerer.

I tillæg til den opmærksomhed og anerkendelse, vi forsøger at skabe omkring litteraturen gennem legater og priser på det individuelle plan, formåede vi også i 2022 at få sat større fokus på et par ellers underbelyste litteraturformer i mere strukturel og lidt bredere forstand. Her tænker jeg på de to specialrapporter om henholdsvis faglitteraturen og den oversatte litteratur, som vi gennem vores indflydelse på Kulturministeriets Bogpanel fik dette uafhængige forskerpanel til at udarbejde. Rapporten om faglitteraturen peger blandt andet på et videns-vakuum omkring faglitteraturen og uligheder mellem de forskellige former for faglitteraturs adgang til markedet og offentligheden. Rapporten om den oversatte litteratur understreger mikroforlagenes stadig større rolle som garant for mangfoldigheden og den litterære karat af de stemmer, der kommer til os udefra. Desuden sættes der fokus på vanskelighederne ved at rekruttere nye oversættere, især fra de ”mindre” sprog. Sådanne rapporter er vigtige, fordi de skaber bedre mulighed for at tale om litteraturens tilstand og vilkår på mere objektive grundlag. Det kan vi bruge fremover.

I lighed med tidligere har Forfatterforeningen opretholdt et stærkt engagement i læsefremme og navnlig børns læselyst. Det kulminerede i 2022 med projektet "1 år med tegneserier", hvor vi i samarbejde med en række tegneserieskabere og skolebiblioteker skabte øget læselyst hos eleverne på en række skoler rundtom i landet. Her så vi altså foreningen bedrive helt konkret læsefremme ude i virkeligheden og med positive resultater. Samtidig har vi arbejdet mere politisk for bedre bevillinger til bogindkøb på netop skolebibliotekerne, og der blev da også sidst på året afsat nye midler til området via Kulturministeriet. En egentlig pulje til udvidelse af selve materialesamlingerne på skolebibliotekerne har vi dog endnu til gode, men også det arbejde fortsætter vi.

Som et naturligt led i det ansvar, vi som forening har for at medvirke til konstruktiv opmærksomhed om mulige skævheder og uligheder i det at være menneske i litteraturen, udarbejdede vi sidste år en omfattende historisk analyse af blandt andet kønsskævheder i de legater, vi selv danner ramme om, også selvom vi i mange tilfælde ikke har indflydelse på juryarbejdet og fundatserne. Rapporten viser, at der i perioden 1994-2022 har været en overvægt af mandlige legatmodtagere, men at udviklingen

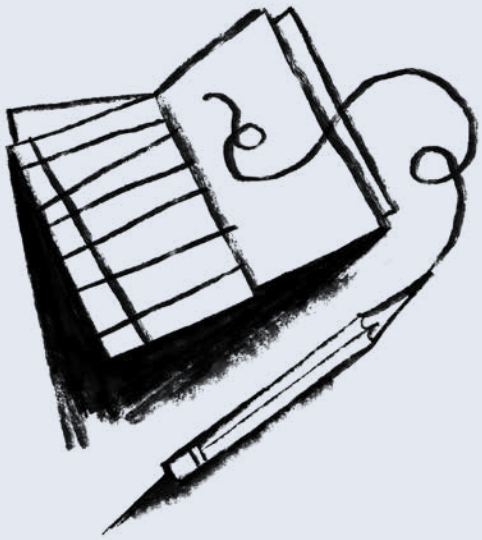

i de seneste ti år er gået mod stadig flere kvindelige legatmodtagere. Særligt kvinder i alderen 60+ er dog stadig væsentlig underrepræsenterede. Opmærksomhed fordres.

På det internationale område var det samarbejdet med vores nordiske kolleger, der fyldte mest. Flere af vores faggrupper deltog i tværnordiske netværksmøder, og vi afholdt også selv et af slagsen. Fra bestyrelsen sendte vi en stor delegation til Oslo for at mødes med de andre nordiske forfatter- og oversætterorganisationer. Efterfølgende har vi været medunderskrivere på en fælleskronik i svenske medier og selv blandet os aktivt i den norske debat om faste og frie bogpriser. Og så har vi i øvrigt opbygget et stadig tættere samarbejde med den svenske forfatterforening, som har fulgt vores arbejde med transparensaftalen meget nøje og i disse måneder søger rådgivning og bistand hos os. De nordiske forbindelseslinjer er åbne og levende mellem foreningerne.

De seneste tolv måneder har naturligvis ikke kun været præget af fremdrift og positive udviklinger. En gevaldig streg i regningen er den pinagtige udeblivelse af de vederlag fra blindebiblioteket NOTA, som vi ellers er blevet tilkendt ved en retsinstans under Kulturministeriet. Alt imens morarenterne løber på, er det ikke lykkedes forlagene og Forfatterforeningen at få en egentlig betalingsaftale i stand med NOTA om vederlagene for de e-bøger og lydbøger, som staten producerer i stor stil til den omfattende brugergruppe af syns- og læsehandicappede. Man kan kun gisne om, hvad der ligger bag denne rystende uvillighed til at følge rettens ord og få sagen ud af verden. Men vi forhandler videre og prøver efter bedste evne at finde rimelige løsninger på, hvad der måtte være af reelle bekymringspunkter for statsinstitutionen.

Dansk Forfatterforening er ikke én ting, men består af virkelig mange forskellige engagementer i forskelligt regi. Det kan være svært at opsummere det alt sammen i en beretning som denne, men jeg håber, denne lille rapport har kunnet give et vist indtryk af spredningen i vores aktiviteter. Jeg oplever, at det i denne tid bobler i foreningen med nye fokusområder som for eksempel podcast-feltet og kunstig intelligens i litteraturen, men også eksperimenterende medlemsarrangementer som de nye læseklubber. Det er meget glædeligt, og derfor vil jeg gerne afslutningsvis på hele bestyrelsens vegne takke alle i grupperne og sekretariatet for det gode samarbejde, vi har haft med hinanden gennem det seneste år. Tak.

illustration Line Malling Schmidt

Årsregnskab 2022

Resultatopgørelse for 2022

Resultatopgørelse 2022	Resultat 2022 kr.	*Budget 2022 kr.*	Resultat 2021 kr.
INDTÆGTER			
Grundkontingent	4.069.950	*3.976.150*	3.959.042
Diverse administrative indtægter	840.631	*845.000*	1.047.242
Lejeindtægter m.m.	303.259	*262.484*	248.664
Indtægter ialt	**5.213.840**	***5.083.634***	**5.254.948**
UDGIFTER			
Løn og sociale ydelser	-2.351.653	*-2.342.019*	-2.312.106
Formandskab, bestyrelse og faste udvalg	-511.367	*-519.300*	-434.688
Lokaleudgifter	-502.205	*-504.000*	-491.910
Andre udgifter			
- Bladet "Forfatteren"	-510.851	*-510.600*	-500.026
- Gruppetilskud	-255.000	*-255.000*	-306.000
- Aktiviteter og projekter	-234.208	*-335.000*	-480.742
- Kontingent andre organisationer	-12.519	*-15.000*	-3.264
Administrationsudgifter			
- Telefon, porto, kontorartikler m.m.	-197.332	*-233.500*	-377.932
- IT-udgifter	-168.406	*-185.000*	-175.072
- Revision Forfatterforening og Autorkonto	-67.000	*-70.000*	-51.050
- Juridisk bistand	-240.000	*0*	0
- Tab på debitorer (ubetalte kontingenter)	-126.683	*-100.000*	-89.862
- Af- og nedskrivninger	0	*0*	0
Udgifter ialt	**-5.177.224**	***-5.069.419***	**-5.222.652**
Resultat før finansielle poster	**36.616**	***14.215***	**32.296**
Finansielle poster			
- Renter	-26.185	*-50.000*	-47.612
- Kursregulering investeringer	-452.874	*0*	232.564
-Udbytte	141.258	*75.000*	61.546
Finansielle poster i alt	**-337.801**	***25.000***	**246.498**
Årets resultat	**-301.185**	***39.215***	**278.794**

Årets resultat foreslås overført til næste år

Balance pr. 31/12 2022

AKTIVER	31.12.2022 kr.	31.12.2021 kr.
Inventar	0	0
Materielle anlægsaktiver i alt	**0**	**0**
Andelslejlighed	738.731	738.731
Finansielle anlægsaktiver i alt	**738.731**	**738.731**
Anlægsaktiver i alt	**738.731**	**738.731**
Mellemregning, projekter m.m.	2.001	1.155
Periodeafgrænsning/forudbetalinger	511.021	41.315
Tilgodehavender i alt	**513.022**	**42.470**
Likvide beholdninger	**4.046.786**	**4.531.923**
Værdipapirer	**2.077.826**	**2.530.701**
Omsætningsaktiver i alt	**6.637.634**	**7.105.094**
Aktiver i alt	**7.376.366**	**7.843.825**

PASSIVER	31.12.2022 kr.	31.12.2021 kr.
Kapitalkonto, inkl. årets resultat	5.435.197	5.736.382
Primære grupper	501.796	699.764
Interessegrupper	199.337	248.201
Kapitalkonto i alt	**6.136.331**	**6.684.347**
Kortfristede gældsforpligtelser i alt		
Depositum	51.000	51.000
Periodeafgrænsningsposter	474.229	11.738
Mellemregning andre projekter m.m.	61.192	311.288
Skyldige omkostninger	51.973	114.657
Hensættelser vedrørende næste regnskabsår	423.683	392.582
Anden gæld	177.958	278.213
Kortfristede gældsforpligtelser i alt	**1.240.035**	**1.159.478**
Gældsforpligtelser i alt	**1.240.035**	**1.159.478**
Passiver i alt	**7.376.366**	**7.843.825**

Budget 2023

Budget 2023

Budget 2023

	Budget 2023 kr.	Resultat 2022 kr.
INDTÆGTER		
Kontingent	4.062.200	4.069.950
Diverse administrative indtægter	824.726	840.631
Lejeindtægter og diverse tilskud	262.484	303.259
Indtægter ialt	**5.149.410**	**5.213.840**
UDGIFTER		
Gager og lønninger	-2.363.594	-2.351.653
Formandskab, bestyrelse og faste udvalg	-571.650	-511.366
Lokaleudgifter	-521.280	-502.205
Andre udgifter		
- Bladet "Forfatteren"	-526.500	-510.851
- Gruppetilskud	-255.000	-255.000
- Aktiviteter og projekter	-299.000	-234.208
- Kontingent andre organisationer	-15.000	-12.519
Administrationsudgifter		
- Telefon, porto, kontorartikler m.m.	-237.500	-197.332
- IT-udgifter	-185.000	-168.406
- Revision Dansk Forfatterforening og Autor	-70.000	-67.000
- Juridisk bistand m.v.	0	-240.000
- Tab på debitorer (ubetalte kontingenter), afskrivninger	-100.000	-126.683
Udgifter ialt	**-5.144.523**	**-5.177.224**
Resultat før finansielle poster	**4.886**	**36.616**
Finansielle poster	0	-337.801
Årets resultat	**4.886**	**-301.185**

illustration Line Malling Schmidt

Kassererberetning

※

AF KASSERER HENRIK POULSEN

Regnskabsmæssigt blev året 2022 præget af en post-corona-epoke. Regnskabet afspejler i høj grad, at vi er vendt tilbage til normale, mere styrbare aktiviteter. Resultatet før finansielle poster viser et beskedent overskud på godt 36.000 kr. mod et forventet på 14.000 kr. Af et samlet budget på godt 5 mio. kr. kan man konkludere, at resultatet er tilfredsstillende og tæt på det forventede.

Indtægter

Foreningens tre indtægtskilder er medlemskontingentet, administrationsbidraget for varetagelsen af Autorkontoen samt lejeindtægter i Strandgade 6.

Medlemskontingentet er små 100.000 kr bedre end budgetteret, og det vil sige, at foreningen, trods de udfordringer, som coronanedluknin-gen skabte med færre fysiske aktiviteter og tilbud, har formået ikke kun at fastholde medlemstallet, men faktisk øge det en smule. Det viser, at et medlemskab af Dansk Forfatterforening ikke står og falder med øjeblikket, men er noget, man fastholder også i lidt svære tider.

Det samlede administrationsbidrag til Autorkontoen er faldet lidt. Det skyldes især, at håndteringen af alle individuelle rettighedsmidler på Copydan AV-området nu er overført til Forfatternes Forvaltningsselskab, der har opbygget solid erfaring i at finde de pågældende rettighedshavere og udbetale vederlag. Overdragelsen har været forberedt i budgetterne 2021 og 2022, så det er ikke uforudset.

Under posten "Lejeindtægter m.m." er også indtægter fra projektadministration posteret. Vi har i 2022 haft en ekstra administrationsindtægt på ca. 40.000 kr. på projektet ”1 år med tegneserier” Det er ikke en indtægt, vi kommer til at have i 2023. Derudover er der kommet lidt flere indtægter på udleje af lokaler, og vi er nu næsten oppe på niveauet fra før corona.

Udgifter

Udgifterne er ca. 11.000 kr. højere end budgetteret. Går man de enkelte poster igennem, vil man kunne se, at de fleste dog lægger sig tæt op ad de budgetterede. Det store fald på "Telefon, porto, kontorartikler m.m." i forhold til regnskabet 2021 skyldes, at vi i 2021 brugte en del overskydende midler (overskydende på grund af coronanedlukningen) på indkøb af mødeborde, lokalelys m.v. Derudover har vi hensat midler til ekstraordinær juridisk assistance, da vi muligvis får brug for ekstra hjælp.

Under posten "Aktiviteter og projekter" ligger der en række indsatser, der enten er blevet dyrere eller billigere end forudset. Mest bemærkelsesværdigt er posten "Bogforum", idet bestyrelsen i foråret 2022 besluttede at leje en stand på Bogforum 22, der hovedsagelig skulle drives af de fem primærgrupper. Hovedforeningen dækkede godt halvdelen af omkostningerne, mens de fem primærgrupper delte resten med beløb, der svarede til deres medlemstal. Posten "Aktiviteter og projekter" er regnskabets dynamiske post. Her har bestyrelsen mulighed for at præge foreningen fagligt og politisk. Det er derfor naturligt, at der er større udslag her end på de andre poster.

Det forholdsvis store beløb under "Periodeafgrænsninger" under "Aktiver" på 511.000 kr. består primært af administrationsbidrag fra/mellemregning med Autorkontoen (315.000 kr.) samt diverse tilgodehavender, herunder især kontingent-tilgodehavender.

"Periodeafgrænsninger" under rubrikken "Passiver" på 474.229 kr. består primært af administrationsbidrag fra mellemregning med Autorkontoen (spejling af beløbet foroven), der vedrører 2023 samt periodisering af diverse udgifter. "Periodeafgræsninger" er først og fremmest et teknisk begreb, der populært sagt dækker over bogføring på tværs af regnskabsåret.

Resultatet
Som det fremgår, slutter regnskabsåret med et resultat på godt 36.000 kr. Lægger man dertil de finansielle poster på -337.801 kr., ender vi med et årsresultat på -301.185 kr. mod forventet et plus på 39.215 kr.

Bestyrelsen anbefaler, at årets resultat overføres til 2023.

Finansielle poster
Det negative resultat skyldes først og fremmest kursreguleringen. Bestyrelsen valgte for et par år siden at indskyde en del af egenkapitalen i værdipapirer. Så længe de stod på en almindelig bankkonto, ville den negative rente langsomt æde opsparingen op, var argumentet. Det har vist sig at være en god beslutning, da afkastet i 2022 blev på 141.000 kr. mod forventet godt 61.000 kr. Derimod har kursreguleringen påvirket værdien, men da der er tale om et øjebliksbillede, og investeringen er langsigtet og strategisk, forventer vi, at investeringerne retter sig op på sigt.

Som noget nyt får vi nu renteindtægter på almindeligt indestående i bank.

Ser vi over perioden 2018-2022, har vores samlede renteudgifter været på ca. 340.000 kr., mens udbyttet har været på ca. 245.000 kr. Vores investering på ca. 2 mio. kr. har pr. 31/12-22 ca. 70.000 kr. mere i værdi.

Hvis ikke vi havde investeret, havde vi fortsat haft en udgift på 340.000 kr., men fordi vi har investeret, er denne udgift blevet minimeret af udbytte og stigning i værdipapirsbeholdningen (trods voldsomt fald i 2022).

Investeringen har som sagt et langsigtet perspektiv. Det er fortsat bestyrelsens opfattelse, at den er fornuftig, og udbyttet på sigt vil øges.

Samlet set
Når regnestykket gøres endeligt op, har Dansk Forfatterforening en egenkapital på 5.435.197 kr. pr. 31.12.22. Det må betragtes som en solid og sikker garanti for en forening som vores med de forpligtigelser, der er. Som det fremgår af regnskabet, var foreningens samlede udgifter i 2022 på 5.177.244 kr., altså svarende til egenkapitalen. Det giver tryghed med en sigtbarhed på et år.

Hertil skal lægges primærgruppernes og interessegruppernes egenkapitaler på henholdsvis 501.796 kr. og 199.337 kr., opsparinger, som først og fremmest skyldes coronanedlukningen, men som især primærgrupperne nu er begyndt at bruge af.

Dansk Forfatterforening er kommet godt igennem coronanedlukningen. Ingen medlemsflugt, og foreningen er på banen igen med et fornuftigt regnskab, der viser, at der atter er gang i de mange aktiviteter. ※

De kritiske revisorers bemærkninger til regnskabet for 2022

※

AF LOTTE GARBERS & JANNE HEJGAARD

Vi har gennemgået det fremlagte regnskab og på den baggrund stillet bogholderiet i alt 15 opklarende spørgsmål, som alle er blevet besvaret fyldestgørende.

Regnskabet er på flere punkter en del anderledes end sidste år, da 2021 var ganske specielt som følge af corona. I 2022 har en imponerende lang række arrangementer, projekter og kurser med stor tematisk bredde kunnet gennemføres, ligesom foreningen i 2022 deltog på årets Bogforum med en velbesøgt stand.

Vi glæder os over, at foreningens medlemstal til trods for en del frafald og udmeldelser er voksende. 2022-regnskabets negative resultat er hovedsagelig en følge af de generelle kursfald og rentestigninger på de finansielle markeder, som foreningens investeringer har lidt under. Vi har spurgt ind til bestyrelsens fremadrettede forvaltning af foreningens formue og har tillid til, at denne sker på ansvarlig vis.

Foreningen har også i år anvendt at hensætte en del af midlerne til aktiviteter, af konkrete og velargumenterede grunde, men vi henstiller til, at hensættelserne mindskes for at give gennemsigtighed i regnskabet.

Årsregnskabet viser, at vi stadig har en stor likvid beholdning. Vores samlede konklusion er, at Dansk Forfatterforening har en sund økonomi.

Vi finder regnskabet tilfredsstillende og vil på den baggrund takke sekretariat, bogholderi, bestyrelse og formand for kvalificeret administration og ledelse. ※

KALENDER

Hvor intet andet er nævnt, holdes møderne i Dansk Forfatterforenings lokaler i Strandgade 6, København.

HVAD MÅ DU TRÆKKE FRA I SKAT?

Onsdag d. 29. marts kl. 15-17

Foreningens revisor holder oplæg om fordele og ulemper ved eget firma, fradrag v. rejse, forbrug, diæter etc. Der vil være et eksempel på en selvangivelse med de mest forekommende beløb sat ind som kommentarer og til sidst mulighed for spørgsmål.
For ordinære medlemmer.
Tilmelding: df@danskforfatterforening.dk senest d. 27. marts

OM AT SKRIVE TIL ØRET

Tirsdag d. 11. april kl. 17-18.30

Hvad er forskellen på at skrive til podcast og lytning og til læsning?
Forfatterne Rebecca Bach-Lauritsen og Lotte Petri fortæller om at skrive direkte til øret, om deres erfaringer med kontrakt- og produktionsforhold og giver gode råd. Derefter mulighed for spørgsmål.
Tilmelding: nanna.gyldenkaerne@gmail.com senest f redag d. 7. april

GENERALFORSAMLING I DANSK FORFATTERFORENING

Lørdag d. 29. april kl. 15-18

Se indkaldelse, tilmelding til middag m.m. på side 30.

OM DINE BIBLIOTEKSPENGE

Tirsdag d. 9. maj 2023 kl. 16-17.30

Fyraftensmøde med repræsentanter fra Slots- og Kulturstyrelsen, som udbetaler biblioteksspengene. Mødet er åbent for alle.
Tilmelding: Senest torsdag d. 27. april til df@danskforfatterforening.dk (skriv i "Biblioteksspenge" i emnefeltet)

BLIXEN-FEST

Tirsdag d. 20. juni i Pressen i Politikens Hus.

Nærmere oplysninger følger senere.

BU & ILLUSTRATORGRUPPEN

Fælles udflugt til Den Hirschsprungske Samling
Torsdag d. 30. marts kl. 17

Der er en lille egenbetaling, bare så I ved det.
Tilmelding: Mariepriem@gmail.com

Fælles besøg i synagogen, Krystalgade 12 i København
Onsdag d. 10. maj kl. 14-15

Vi mødes uden for indgangen senest 15 minutter før starttidspunktet.
Af sikkerhedsmæssige årsager kræver synagogen følgende:
Senest 1. maj skal deltagere fremsende navn og kopi af billed-id til sallyaltschuler@gmail.com. Han videresender til synagogen.
Undgå så vidt muligt at medbringe store tasker.
Hele gruppen skal være til stede på mødetidspunktet ved indgangen. For yderligere praktisk information vedr. Besøget, se venligst: www.joediskinfo.dk
Tilmelding: sallyaltschuler@gmail.com

DOF

Generalforsamling
Lørdag d. 18. marts 15-18

Mere info med dagsorden og tilmelding til middag følger.

FAGLITTERÆRE

Årsmøde
Fredag d. 31. marts kl. 16-18

Info med dagsorden og tilmelding til middag følger.

LYRIKERNE

Årsmøde
Lørdag d. 15. april

Nærmere info følger

SENIORGRUPPEN

Arrangementerne er åbne for alle medlemmer af DFF.

Danseanmelder og lyriker
Tirsdag d. 14. marts kl. 15

Majbrit Hjelmsbo fortæller om at favne dansens flygtige væsen med ord.

Årsmøde
Torsdag d. 20. april kl. 15

I forbindelse med årsmødet præsenteres (forhåbentlig) gruppens fælles antologi, *Et vigtigt brev.*

SKØNLITTERÆRE

Fyraftensmøde om Scrivener
Torsdag d. 16. marts kl. 16-18

Få et indblik i skriveprogrammet Scriveners opbygning og muligheder. OBS: Det er et fyraftensmøde, IKKE et kursus. Vi håber på gode diskussioner om forfatteres skriveværktøjer.
Tilmelding: Eva Maria Fredensborg på eva@elg-co.dk

Kom ind i værkstedet
Torsdag d. 23. marts kl. 19-21

Forfattere kan give og få faglig sparring og input til deres igangværende skrivearbejde. Man kan få sparring på et tema eller et tekststykke (højst to sider) – eller være responsgiver. Fortæl, hvilken rolle du ønsker, når du melder dig til.
Tilmelding: birtekont@mail.tele.dk senest mandag d. 20. marts

Hygge, snacks og oplæsning velkommen
Fredag d. 14. april kl. 16-18

Kom i forårsstemning med kollegerne! Intet oplæg, men masser af hygge og socialt samvær over en snack og lidt at drikke. Oplæsning er meget velkomment.
Tilmelding: stephanie@caruana.dk senest d. 12. april

Bagsider!
Onsdag d. 10. maj kl. 16-18

Hvordan skriver man en bagsidetekst, der pirrer uden at fortælle alt? Oplæg ved dygtig redaktør fra et anerkendt forlag – og plads til jeres spørgsmål.
Tilmelding: stephanie@caruana.dk senest d. 8. maj.

AARHUS-GRUPPEN

Godsbanen, vogn 1

Mød din formand
Onsdag d. 22. marts kl. 16

Forfatterforeningens formand, Morten Visby, fortæller om foreningens arbejde nationalt og internationalt.

Oversætterens proces
Onsdag d. 26. april kl. 16

Mød fire oversættere: Helle Dalgaard, Trine Søndergaard, Kirsten A. Nielsen og Misha Hoekstra

Sommerfest
Torsdag d. 25. maj kl. 16

Sommerfest med pizza, hygge og velkommen til de nye medlemmer.

LEGATER

Direktør J.P. Lund og hustru Vilhelmine Lund, f. Bugges Legat

Legatet anvendes som understøttelse til skønlitterære forfattere, der ikke er fyldt 35 år.
DFF's legatudvalg indstiller, og en ekstern bestyrelse foretager den endelige uddeling i foråret 2024. Kun ansøgere, der tildeles legatmidler, får svar. Legatportionen forventes at være på kr. 6.000–7.000.

Generelt om legater

Ansøgningen skal sendes elektronisk via efond. Find link og vejledning på DFF's hjemmeside: http://danskforfatterforening.dk/soeg-legat/
Ansøgningsfrist: senest 30. marts 2023 kl. 12.

NYE MEDLEMMER

Kasper Mechlenburg, F
Munke Bjergby
Senest udgivne titel: *Lånte drømme*, Mellemgaard, 2021

Ditte Maria Søgaard, F,
Kgs. Lyngby
Senest udgivne titel: *Det er et fucking eventyr!: Med DNA-forskeren på sporet af mennesket*, Gyldendal, 2022

Elizabeth Japsen, F, Brønshøj
Senest udgivne titel:
Ingrid Jespersen og hendes pigeskole, Klim, 2003

John Ib, S, Aarhusgruppen
Hjortshøj
Senest udgivne titel:
Livsartisterne, Attika, 2021

Nina Vad Holtum, S, Holte
Senest udgivne titel: *Konservatoren*, Clausen Publishing, 2016

Ida Merete Nilsson, S, F,
Kvindegruppen, Seniorgruppen
Humble
Senest udgivne titel: *Ønskebørn og horeunger*, Skriveforlaget, 2022

Mads Bunch, S, København S
Senest udgivne titel: *Dreng*,
Café Monde, 2022

Marianne Pryning, BU, Illustratorgruppen, København K
Senest udgivne titel: *Nu er det jul*,
Alinea, 2022

Morten Voigt, BU, Illustratorgruppen, København V
Senest udgivne titel: *PYT*,
Fahrenheit, 2018

Henrik Petersen, S, Aabenraa
Senest udgivne titel: *Lige før regnede det*, Skriveforlaget, 2022

Ida Søby Fogh, BU, Bramming
Senest udgivne titel: *Arias fortælling 3 – Lyset*, Forlaget Facet, 2022

Camilla Engkjær Laursen, DOF
Senest udgivne titel: *Livstråden*,
Falco, 2022

Per Allan Jensen, Frederiksberg
Senest udgivne titel: *Fra Horsens til Himalaya – Del 1, Vendepunktet*,
Underskoven, 2021

Christian Lundager, DOF
Frederiksberg
Senest udgivne titel: *Den italienske arv*, Hr. Ferdinand, 2022

Caroline Stadsbjerg Abdallah, S,
BU, Aarhusgruppen, Åbyhøj
Senest udgivne titel: *Carnivora*,
Forlaget Futurum, 2022

Connie Anette Nordholt, L
Frøstrup
Senest udgivne titel: *Sort på hvidt*,
Forlag1, 2021

Jacinta Madsen, BU, Illustratorgruppen
Senest udgivne titel: *Lille træ*,
Gutkind, 2022

Julie Midtgaard Jensen, BU
Senest udgivne titel:
Elementlommen, Tellerup, 2022

Annemette Gravgaard Larsen, BU,
Aarhusgruppen, Viby J
Senest udgivne titel: *Dag 0 Ankommet*, Straarup & Co, 2022

Torben Thim, F, Høng
Senest udgivne titel: *Roser på Hjernen*, Centifolia, 2021

Alice Persson, S, Sorø
Senest udgivne titel:
Kollega Persson, Egolibris, 2016

Rikke Viemose, S, Frederiksberg C
Senest udgivne titel: *Håndbog for privilegieblinde mænd*, Forlaget Grif, 2022

Rikke Dall Pabian
Senest udgivne titel: *Konflikthåndtering på arbejdspladsen*,
Kommuneforlaget, 2016

Søren Kiil, S, Holte
Senest udgivne titel: *Reload*,
Brændpunkt, 2022

Marianne Bodil Mollerup, S
København SV
Senest udgivne titel: *Skriften på væggen – og andre fortællinger*,
Brændpunkt, 2022

Lasse Spang Olsen, BU,
Illustratorgruppen, Birkerød
Senest udgivne titel: *Da fremtiden blev stjålet*, Politikens Forlag, 2020

Irene Scharbau, S, Vallensbæk
Senest udgivne titel: *En sang for de levende*, Indblik, 2022

Christina Frøkjær, DOF, Vejen
Senest udgivne titel: *Frækt spil*,
Baadsgaards Books, 2022

Brian Wind-Hansen, BU, S
Odense C
Senest udgivne titel: *Billie – Sjælesamlerens hemmelighed*,
Mellemgaard, 2022

Dorte Kofoed, Kvindelige
Forfattere, Sorø
Senest udgivne titel: *Gå på rov i dit familietræ*, Wadskjær, 2021

Josefine Klougart, S
København K
Senest udgivne titel: *alt dette kunne du få*, Gladiator, 2022

BOG-OG KUNSTMESSE I KULTURHUS SYD HELSINGØR. FREDAG D. 13. OG LØRDAG D. 14. OKTOBER. ALLE NORDSJÆLLANDS FORFATTERE KAN DELTAGE. NÆRMERE OPLYSNINGER, SEND EN MAIL TIL: J.BODILSEN@PC.DK

DANSK FORFATTERFORENING

Dansk Forfatterforening
Strandgade 6, stuen,
1401 København K
Tlf.: 3295 5100
Fax: 3254 0115
Tlf.-tid: man.-tors. 10-12
og 13-15.
Fredag lukket.
df@danskforfatterforening.dk
www.danskforfatterforening.dk

FORMAND
Morten Visby
formand@danskforfatterforening.dk

JURIST
Anne Koldbæk jura@danskforfatterforening.dk (Anne Koldbæk er i øjeblikket deltidssygemeldt, og den juridiske medlemsrådgivning fortsætter på samme mail)

BOGHOLDERI
Trine Larsen
bogholderi@danskforfatterforening.dk

MEDLEMSADMINISTRATION M.M.
Nena Wiinstedt (sekretær): df@danskforfatterforening.dk, Alberte Thrane Lindberg: assistance@danskforfatterforening.dk, Sine Löfström Antonisen: kontakt@danskforfatterforening.dk, Isabella Katzef: medlemsservice@danskforfatterforening.dk

KURSUSSEKRETÆR
Kristina Nya Glaffey
kursus@danskforfatterforening.dk
Tlf.-tid: onsdag kl. 10-12
og 13-15

SEKRETARIATSCHEF OG WEBREDAKTØR
Sara Strand
ss@danskforfatterforening.dk

Bestyrelsen
Morten Visby (fmd.), Anne Sofie Hammer (næstfmd.), Henrik Poulsen (kasserer), Kenneth Krabat, Juliane Wammen, Lise Bidstrup, Stephanie Caruana, Nanna Gyldenkærne, Tomas Lagermand Lundme, Lotte Thrane og Kaare Øster.

GRUPPERNES STYRELSER:
S-gruppen
Stephanie Caruana (fmd.)
Birte Kont
Christine Tjalve
Anne Nielsen
Anne Hjælmsø
Anne Zenon
Martin Holmslykke
Sinus Reuss (suppl.)
Eva Maria Fredensborg (suppl.)
BU-gruppen
Lise Bidstrup (fmd.)
Inge Duelund Nielsen
Sally Altschuler
Anna Bridgwater
Anne Sofie Hammer
Lise Jacobsen Qvistgaard
Jette Rydahl Sørensen
Birgitte Bregnedal
Kim Langer
Gunnar Wille
Marie Priem (Illustratorgruppen)
Illustratorgruppen
(under BU)
Marie Priem (fmd.)
Bente Bech
Jesper Tom-Petersen
Tomas Björnsson
Jan Christian Mogensen
Lise Malling Schmidt (suppl.)
Kontraktrådgivning: Anya Winqvist
L-gruppen
Kenneth Krabat (fmd.)
Cindy Lynn Brown
Erik Trigger Olesen
Jesper Rugård Jensen
Poul Lynggaard-Damgaard
Thorvald Berthelsen
F-gruppen
Henrik Poulsen (fmd.)
Anne Rosenskjold Nordvig
Kaare Øster
Anne Hedeager Krag
Charlotte Langkilde
Thomas Dickson
Pernille Frost
Tommy P. Christensen (suppl.)
Cathrine Errboe (suppl.)
DOF
Juliane Wammen (fmd.)
François-Eric Grodin (næstfmd.)
Birthe Lundsgaard
Signe Lyng
Siri Nordborg Møller
Nanna Katrine Lund
Jakob Levinsen
Uschi Tech (suppl.)
Rasmus Hastrup (suppl.)
Haikugruppen
Ulla Conrad (fork. ullaconrad@mail.com)
Kvindelige forfattere i DFF
Birte Kont (birtekont@mail.tele.dk)
Læremiddelgruppen
Henrik Poulsen
(fmd. henrik@henrikpoulsen.com)
Seniorgruppen i DFF
Benny Pedersen (fmd. bpe1954@gmail.com)
StORDstrømmen i DFF
Kontaktperson: Lone Ayo Rytsel
(Lone@lonerytsel.dk)
Aarhus-gruppen i DFF
Dorthe Klyvø (fmd. info@klyvo.dk)

POST B
PP DANMARK

Portfolio

※

August Holst Thomsen, hvad arbejder du på i øjeblikket?
Jeg oversætter del 2 af en britisk retssalskrimi, som er skrevet af John Fairfax. Han er tidligere advokat og har selv levet i den verden, han beskriver – dét og de mange fagudtryk gør arbejdet med oversættelsen lidt ærefrygtindgydende. Så jeg har godt gang i juridiske opslagsværker, og heldigvis har min redaktør også en veninde, der er advokat.

Kan man oversætte teksten én til én – fra en britisk retssag til en dansk?
Der er stor forskel. På lovgivningen og på sproget, som er langt mere formelt i en britisk retssal, hvor advokater og dommer ud over den obligatoriske kappe og paryk også tiltaler hinanden med "my lord/lady" og "mr./mrs.", mens advokaterne omtaler hinanden indbyrdes som "my learned friend".

Hvad fik dig i gang med at oversætte?
Jeg afsluttede universitetet med en kandidat i latin og tilvalgsfag i spansk og fik job som gymnasielærer i oldtidskundskab på Roskilde Katedralskole. Men der manglede noget, jeg manglede det sproglige. Jeg ville hellere diskutere ordene – hybris, centurion – og hvor de kommer fra. Desuden savnede jeg også den løbende oversættelseskritik, man trænes i lige fra begyndelsen af studiet af latin. Så jeg sagde op, kom i praktik på Skjødt Forlag, og via forlagsredaktøren begyndte jeg at få oversættelsesopgaver.

Der er ikke så meget oversat spansk litteratur i Danmark?
Nej, men jeg fik dog mulighed for at oversætte værket *Kassel trodser enhver logik* af Enrique Vila-Matas. En kæmpeopgave, som tog to år. Det er en bog med mange litterære referencer, så jeg måtte læse op på flere forfattere – f.eks. Kafka, Borges, Nietzsche. Spansk kan tit være et langt mere omstændeligt sprog end dansk, og Vila-Matas skriver virkelig grundigt og flot. F.eks. har han en sætning, der fylder en hel side. Den endte jeg, så vidt jeg husker, med at dele op i et par stykker, men jeg bibeholdt det meste af hans sprog. Det var en virkelig fantastisk opgave. ※

August Holst Thomsen er oversætter og cand.mag. i spansk og latin, men oversætter derudover også fra engelsk, norsk og svensk. Hans debut som oversætter var norsk-svenske Margit Sandemos *Vi er ikke alene*, som udkom på forlaget Jentas i 2016.